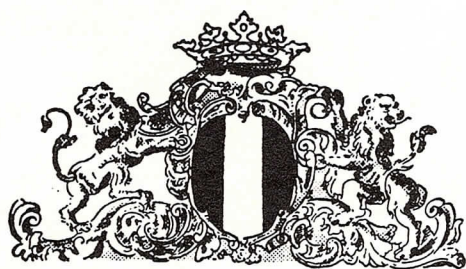

Jaaruitgave 2006

Oudheidkundige
Vereniging

„Medenblich“

opgericht 1962

In memoriam Jan Struik

Enorm was de schrik van de onheilstijding, dat Jan op 28 maart 2006 plotseling was overleden. Een goede vriend en markant Medemblicker is niet meer.

Jan had een fotografisch geheugen, vooral ook bij oude foto's wist Jan de namen van vele personen te noemen. Ook was Jan zorgvuldig bij het fotograferen. Was de compositie op het beeldscherm in de omstandigheden goed, dan pas werd de foto gemaakt.

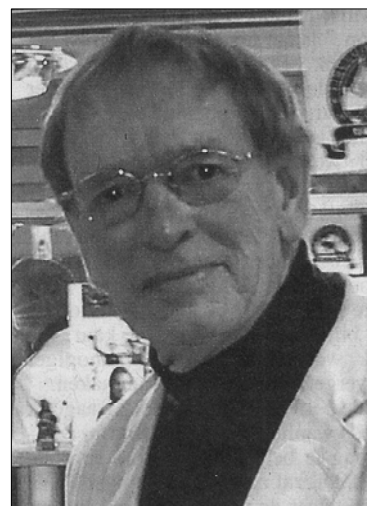
Jan z'n hart klopte voor de Oudheidkundige Vereniging, waaraan hij actief deelnam. Ook de harddraverijvereniging "Prins Hendrik" was zo belangrijk voor hem, dat hij hiervan voorzitter werd.

Het schrijven van het boekje "Historisch overzicht van de Harddraverijvereniging" in 1982 zette Jan aan tot het schrijven van "En de burger van Medemblick ... hij leefde voort" (maart 2000) en "Winter in het District Medemblick" (maart 2006), uitgegeven door Drukkerij Idema Grafimedia.

Ons medeleven gaat uit naar zijn echtgenote Jannie, kinderen en kleinkinderen.

Jan zal in gedachte blijven voortleven.

**Namens de redactie,
J.C. van Leverink**

Jan Struik, 1941 – 2006.

HET AANZIEN VAN EEN DWANGBURCHT

*Hoe het kasteel van Medemblick,
sinds de middeleeuwen onderhevig was aan uiterlijke veranderingen*

Sinds enkele eeuwen is het kasteel van Medemblick onlosmakelijk verbonden met de naam van de legendarische Friese koning Radboud (648-719). Zelfs de stad Medemblick wordt door menigeen 'Radboudveste' genoemd.

Hoogst waarschijnlijk, hebben we hier te maken met een onjuiste, op historische misverstanden, gebaseerde naamgeving. De naam 'Kasteel Radboud' is ontleend aan het verhaal, waarvan we de bron vinden in het werk van Cornelis Aurelius, dat bekend staat als de 'Divisiekroniek' (Leiden, 1517). Volgens de schrijver had Radboud een versterking gebouwd, waarna de Hollandse graaf, Floris V (1254-1296) op de overblijfselen hiervan, een nieuw kasteel zou hebben neergezet.

Tot nu toe bestaat er geen wetenschappelijk bewijs voor enig verband tussen het huidige kasteel en koning Radboud. Archeologisch onderzoek heeft tijdens de restauratiewerkzaamheden in de 60-er jaren geen restanten van een vroegere bebouwing kunnen aantonen. Wat we wel zeker weten, is het feit dat graaf Floris V het slot heeft laten neerzetten als een militair fort (dwangburcht), dat diende als uitvalsbasis en als verdedigingsmiddel tegen het West-Friese verzet. Vanwege de sterkte, behield het sindsdien zijn defensieve functie en bleef gedurende een aantal eeuwen, het centrum van bestuurlijke macht in oostelijk West-Friesland. In de perioden daarna kwam langzamerhand de klad in de verdedigende taak. Dit ging gepaard met bouwkundige aanpassingen en sloop van enkele delen, waardoor het uiterlijk van het kasteel, in de loop der tijd sterk veranderde.

Foto: Ben Dijkhuis.

Michiel Vosmeer: (1578) Portret van Floris V.

(Principes Hollandiae et Zelandiae, Domini Frisiae. Cum genuinis ipsorum iconibus)
(Mannheim, Matteo Verlag).

DWANGBURCHTEN

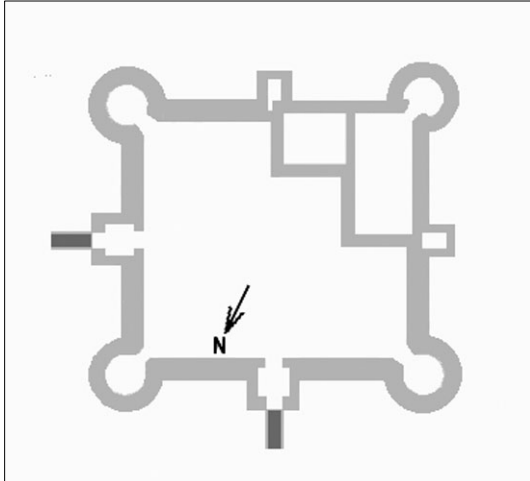
In de 13e eeuw, tijdens zijn strijd tegen de West-Friezen, gaf Floris V, het strategisch belang van Medemblick de hoogste prioriteit. Na zijn overwinning, liet hij niet alleen het Medemblicker kasteel bouwen, maar daarnaast ook nog vier andere dwangburchten. Zo kon hij zijn overwinning veilig stellen en het weerbarstige West-Friese volk onder de duim houden. Deze dwangburchten waren: het **Huis te Wijdenes**; het **Huis te Nuwendoorn** (bij Eenigenburg), de **Middelburg** en de **Nieuwburg** (beide ten noorden van Alkmaar). De laatste twee kastelen vormden een trits met de **Torenburg**, dat reeds in ca. 1254 door graaf Willem II, de vader van Floris V, was neergezet.

Met de bouw van de dwangburchten in Wijdenes en Medemblick, werd de aanvoer van goederen en troepen in oostelijk West-Friesland veilig gesteld. Bovendien lag het Medemblicker slot zeer strategisch, zodat men controle kon houden op de belangrijke verzetshaarden: Winkel, Niedorp en Hoogwoud. De kastelenbouw moet een stenenverslindende operatie zijn geweest. De burchten moesten immers weerbaar zijn, zodat sterk en onbrandbaar bouw materiaal een vereiste was. De vervaardiging van bakstenen, zgn. kloostermoppen, was reeds aan het einde van de 12e eeuw in de Hollandse kuststreken tot ontwikkeling gekomen. Uit Friese kloosterkronieken is bekend dat Floris in 1283, stenen vanuit de overkant van de Zuiderzee liet komen.

Vanwege mogelijke West-Friese aanvallen, werd tijdens de bouwwerkzaamheden, ter bescherming van het bouwoject en de arbeiders, door het grafelijke leger een oogje in het zeil gehouden. Bij Medemblick waren troepen gelegd op de **Melorde**, een plaats waarvan het overigens niet bekend is, waar deze was gesitueerd. Het betrof waarschijnlijk een stuk land of legerplaats, dat later door de Zuiderzee werd verzwolgen. In tegenstelling met Medemblick, vonden tijdens de bouw van het kasteel te Wijdenes, zware schermutselingen plaats, waarbij veel doden vielen.

VIERKANT GRONDPLAN

Wanneer het kasteel van Medemblick is gebouwd is niet precies bekend, maar dat zal in ieder geval vóór het jaar 1290 zijn geweest. Wat wel vast staat, is het feit dat reeds in 1282 de opdracht voor de bouw is gegeven. Het kasteel is gebouwd naar voorbeeld van een, omgrachte of met water omgeven, vierkante burcht (waterburcht) en was daardoor een zeer 'modern' militair object, dat aan de West-Friezen behoorlijk tegenstand kon bieden.

Het vierkante 13^e eeuwse grondplan van het kasteel van Medemblick, gebaseerd op archeologische opmetingen. (Tekening: Ben Dijkhuis).

Bij de laatste restauratie heeft men, mede door onderzoek van kastelenarcheoloog professor **Renaud**, meer inzicht verkregen over het oorspronkelijke bouwplan, zoals dat door de architecten van Floris V is bedacht.

Er wordt verondersteld dat Floris het vierkante grondplan heeft overgenomen van de Engelse vorst Edward I, die in zijn strijd tegen de opstandige Welshmen een soortgelijke tactiek voerde als Floris deed in zijn strijd tegen de West-Friezen. Hiervan getuigen b.v. de tegenwoordige ruïnes van **Flint Castle** (1277) en **Harlech Castle** (1283) in het noorden van Wales.

Het feit dat Floris V het principe van de vierkante burcht in ons land heeft geïntroduceerd, zien wij niet alleen terug bij het kasteel van Medemblick. We vinden het ook bij de eerder genoemde dwangburchten, het **Huis te Nuwendoor**, de **Middelburg** en de **Nieuwburg**, alsmede het welbekende

Muiderslot (dat eveneens door Floris V zou zijn neergezet) en **Kasteel Strijen** (ca. 1288).

Het uiterlijk van het kasteel van Medemblick heeft in ieder geval een belangrijk opvallend verschil met de andere dwangburchten in West-Friesland en Alkmaar: namelijk het ontbreken van een donjon of hoofdtoren. Het slot had op elke hoek vier uitspringende ronde torens en vier uitspringende vierkante torens in het midden van de zijden. De oostelijke en noordelijke vierkante torens dienden als poorttoren.

Aan de zuidwestzijde grenzend aan het binnenplein bevonden zich twee woonvertrekken. Het ommuurde slotplein had afmetingen van 37x 40 m. De muren waren van opvallend geringe dikte: 112-124 cm voor de muren tot 67 cm van de vierkante torens.

MILITAIRE EFFICIËNTIE

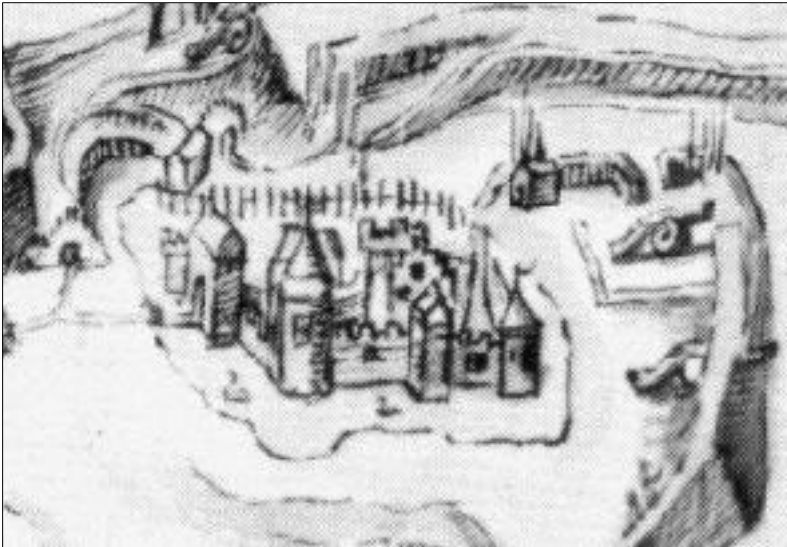
Tijdens de restauratiewerken in 1967 heeft men 13e eeuwse schietgaten ontdekt in de muren van de huidige woonvertrekken. Deze behoorden bij de kantelen van vroegere weergang en weermuur. Hieruit viel te concluderen, dat een deel van de huidige woonvertrekken tegen de oorspronkelijke weermuur was gebouwd.

Bovendien was de aanvankelijke hoogte van de woonvertrekken een stuk lager dan tegenwoordig het geval is. De huidige twee vierkante torens aan de zuid- en westzijde waren van origine geen 'echte' torens, maar vierkante bastions die deel uitmaakten van de weermuur.

De oorspronkelijke lage weergang, kanteling (witte stippen) en schietgaten zijn, tijdens de laatste restauratie, in het metselwerk geaccentueerd. (Foto: Ben Dijkhuis).

Helaas zijn er geen afbeeldingen bekend van het kasteel, zoals het in de middeleeuwen eruit zag. Toch is het mogelijk om een reconstructie te maken. De oudst bekende afbeelding van het kasteel vinden we op een anonieme kaart van Medemblick. De kaart toont een overzicht van de militaire activiteiten van de troepen van prins Maurits tijdens het beleg van Medemblick in 1588. Het kasteel wordt hierop in z'n volledigheid getoond. Hoewel natuurlijk voorzichtigheid geboden is bij het interpreteren van dit soort afbeeldingen, kunnen we wel een aantal kenmerken onderscheiden.

*Het kasteel van Medemblick in volle omvang.
Fragment van een anonieme kaart uit het einde van de 16^e eeuw.
(Amsterdam, Rijksmuseum)*

Als we de tekening nader bekijken, zien we direct een aantal opvallende zaken. Ten eerste, de fors uitgevallen noordwestelijke hoektoren. Deze is mogelijk een functionele, diagonale tegenhanger van de hoge en welbekende zuidoostelijke toren, die we reeds kennen van diverse oude prenten. Op dezelfde wijze zijn de lagere zuidwestelijke en noordoostelijke hoektorens elkaars gelijken, met het verschil, dat beide hoektorens aan de westzijde voorzien waren van een spits en die aan de oostzijde niet.

Een tweede opvallend feit is de aanwezigheid van een noordelijke poorttoren. Een derde kenmerk is de relatief lage weermuur aan de noordzijde, dat in overeenstemming is met de eerder genoemde vondst van de oorspronkelijk lage weermuur aan de zuidzijde.

De oostzijde van het kasteel is vaak op

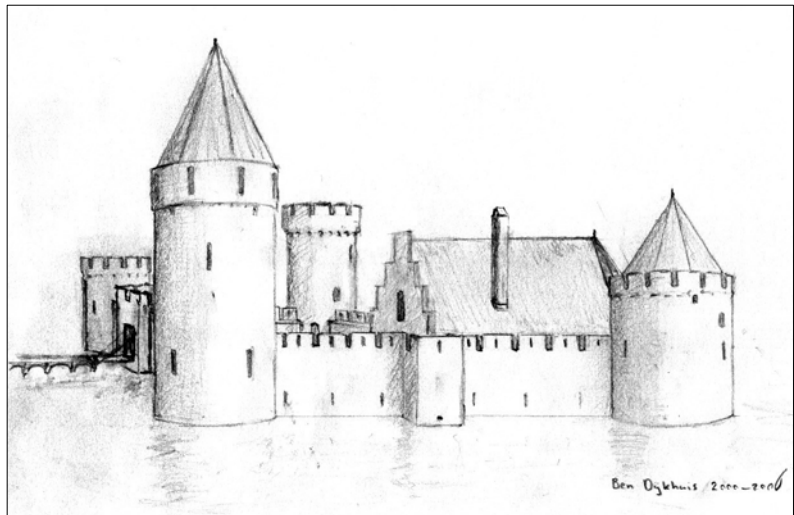
prenten uit de 17^e en 18^e eeuw afgebeeld. Hierop is eveneens de aanwezigheid van een poorttoren en wederom een lage weermuur te zien.

Als we in aanmerking nemen dat het kasteel in zeer korte tijd gebouwd zou moeten zijn (waarschijnlijk binnen 1-2 jaar), dan is het aannemelijk dat efficiëntie voor wat betreft de militaire toepassing, de voorkeur verdiende boven allerlei aan te brengen ornamenten en minder relevante aan- en opbouwen. Dit verklaart mogelijk de relatief lage weermuur en het ontbreken van de torenspitsen aan de oostzijde. Het is overigens de vraag of de twee westelijke hoektorens, in het begin wél of niet waren voorzien van een spits of dat ze misschien later zijn aangebracht.

CENTRUM VAN BESTUUR EN RECHTSPRAAK

Het kasteel in Medemblick bleef, na de definitieve overwinning van de Hollanders op de West-Friezen (1297), in gebruik als verdedigingswerk. Het slot had, reeds voordat Medemblick in 1289 stadsrechten kreeg, een belangrijke functie als centrum van bestuur in oostelijk West-Friesland.

Het was de zetel van de baljuw en andere gezagsdragers (dijkgraaf, rentmeester, heemraad en schotgaarder). Het belang van baljuwschap van Medemblick, blijkt in de loop van de tijd minder te worden omdat meer steden in de betreffende ambachten stadsrechten kregen met hun eigen jurisdictie.

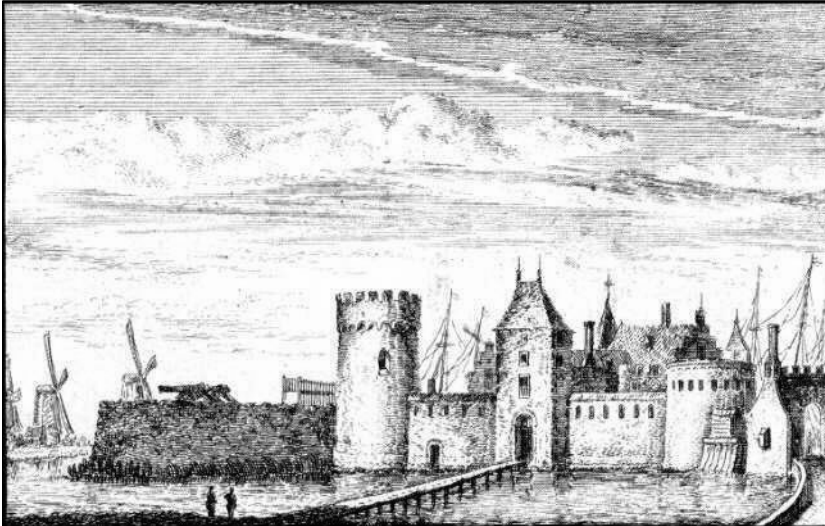
Reconstructietekening van het kasteel van Medemblick in de situatie van rond 1300, direct na de bouw. Opvallend zijn de lage weermuren en woonvleugel en de forse hoektorens. De 2 vierkante torens tegenwoordig waren oorspronkelijk onderdelen van weermuurvierkant in de vorm van vierkante bastions. Het zicht op de welbekende oostelijke poorttoren is onttrokken door voorste hoektoren. De aan- of afwezigheid van torenspitsen is onzeker.

(Tekening: Ben Dijkhuis).

Na die tijd had het baljuwschap slechts betrekking op de stad Medemblick en enkele omliggende gebieden in de omgeving. De centrale bestuurlijke functie verdween pas in de loop van de 16e eeuw. Het aanzien van het kasteel was langzamerhand aan verandering onderhevig. De vierkante torens aan de west- en zuidzijde en de woonvleugels werden verhoogd. Eveneens werden, in de loop der eeuwen, een drietal aanbouwen tegen de zuidelijke weermuur en oostelijke woonvleugel gerealiseerd. Deze aanbouwen zijn resp. gedateerd als 14e-, 16e- en 17e-eeuws.

DE LAATSTE WAPENFEITEN

Tijdens de 16^e eeuw vonden de twee laatste wapenfeiten plaats, waarbij de defensieve functie van het kasteel nog van pas kwam. Het eerste

Abraham Rademaker: Het KASTEEL van MEDEMBLIK.

Naar de situatie in 1640.

Deze tekening toont het kasteel aan de oostzijde.

(Kabinet van Nederlandsche Outheden en Gezichten, 1725).

treffen was in 1517, toen **Grote Pier** uit Kimsverd met zijn ongeregelde troepen Medemblick aanviel. De bevolking van de stad zocht een veilig toevluchtsoord binnen de muren van het slot, waarna de troepen van Grote Pier, nadat zij eerst de stad plunderden en in brand staken, richting Alkmaar vertrokken. De sterkte van het kasteel werd in 1572 weer op de proef gesteld, doordat twee compagnieën geuzen en twee compagnieën prinsgezinde troepen uit Enkhuizen, onder leiding van Nicolaas Ruychaever en Jacob Cabeliau, zonder veel moeite de stad veroverden.

Vervolgens trokken ze op naar het kasteel. De kastelein, Cornelis van Rijswijk, was trouw gebleven aan Filips II van Spanje en dacht de aanval wel met de schutters uit de

stad te kunnen weerstaan.

Als antwoord hierop, dreven de geuzen de vrouwen en kinderen als een levend schild voor de aanvallende troepen uit, en met succes Doordat de belegerden in het kasteel niets konden uitrichten omdat hun familie de voorhoede vormde van de troepen, viel het kasteel zonder slag of stoot. De slotvoogd werd daarna ervan overtuigd, dat het beter zou zijn om de zijde van Oranje te kiezen.

ONTMANTELING EN VERVAL

Na het laatste wapenfeit verloor het kasteel voorgoed zijn defensieve functie, nadat het binnen de stadswal kwam te liggen. In 1598 begon men het slot op te knappen en te ontmantelen. Het resultaat zien we op een kaartfragment van Medemblick van **Paulus Utenwael** uit 1599. Hierop is duidelijk te zien, dat uiteindelijk zowel een deel van de noordwestelijke ronde hoektoren, als de noordelijke vierkante poorttoren zijn verwijderd.

Het kasteel in 1599 op een kaartfragment van Paulus Utenwael. Tijdens de ontmanteling van 1598 zijn de noordwestelijke hoektoren en noordelijke poorttoren afgebroken. (Hoorn, West-Fries Museum).

De Staten van Holland besloten het slot af te danken, waardoor de stad Medemblick in 1608 de gelukkige eigenaresse werd. Het bestuur van Medemblick had direct een toepassing van het slot, n.l. het onderkomen van de **schutterij** (schuttersdoelen). Deze stadsmilitie was ingesteld om de orde en veiligheid van de stad te bewaren.

In 1654 kreeg het kasteel wederom een opknappbeurt. Dit keer werd het slotplein verhoogd en een hardstenen poort aan de noordzijde gebouwd, dat toegang gaf tot het kasteelplein. Omdat de grote zaal (de huidige Ridderzaal) werd gebruikt als **Hervormde Kerk**, werd de westelijke vierkante toren verhoogd en in gebruik genomen als klokkentoren. Zo kreeg men een idee van een kerkgebouw. Het kasteel kreeg zelfs de naam **Oosterkerk** nadat de klok uit de oostelijke stadspoort (Oosterpoort) naar het slot werd verplaatst.

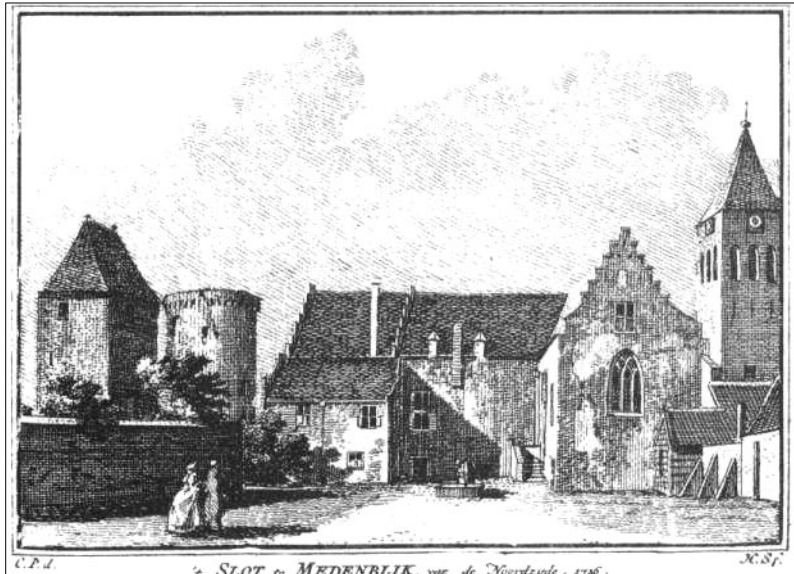
Uit de eerste kadastrale minuut van Medemblick blijkt, dat in 1825 de resten van de zuidwestelijke hoektoren al tot aan de grondvesten waren gesloopt. In 1848 zijn de overblijfselen van de noordwestelijke hoektoren verwijderd, waarbij het puin werd gebruikt als dijkversterking.

In 1857 ging men over tot de sloop van de zuidoostelijke hoektoren en de oostelijke poortoren. Dit gebeurde in combinatie met de sloop van de Oosterpoort. Het vrijgekomen puin werd eveneens voor dijkversterking gebruikt.

RESTAURATIES

Toen men zich voor het kasteel ging interesseren en het in 1889 aan het Rijk werd overgedragen, stond er niets meer dan de twee vierkante zijtorens en twee woonvertrekken. Alles in zeer bouwvallige staat. Het eens zo machtige kasteel was vervallen tot een boerderijachtige ruïne. De grondvesten van de twee westelijke ronde hoektorens waren gelukkig nog wel aanwezig.

In 1890 ging men over tot grondige restauratie, met als uiteindelijk doel, een kantongerecht in het kasteel te huisvesten. Dit gebeurde onder leiding van Rijksbouwmeester **J. van Lokhorst**. Hij kreeg hierbij adviezen van architect **P.J.H. Cuypers**. De restauratie bestond uit een reconstructie, waarin neogotische elementen werden opgenomen, waaronder spitsvormige vensters. De kantelen waren van zodanig kleine afmetingen, dat enige overeenkomst met een oorspronkelijke verdedigende functie, ver te zoeken was. Eveneens werd de zuidwestelijke ronde hoektoren vanaf de fundering opnieuw opgetrokken (1895-1897).

*Hendrik Spilman (1721-1784) naar Cornelis Prink (1691-1759).
't SLOT te MEDEMBLIK, van de Noordzijde, 1726.*

Rechts de verhoogde westelijke toren die dienst deed als klokkentoren voor de Oosterkerk.

(Het Verheerlijkt Nederland of Kabinet van hedendaagsche gezigten (1745-1774).

Een uitsnede van de kadastrale minuut uit 1825. De zuidwestelijke hoektoren is ontmanteld en is pas rond 1890 opnieuw opgetrokken. Beide oostelijke torens zijn samen met de Oosterpoort in 1857 gesloopt. (Bron: De WoonOmgeving).

In het begin van de 20e eeuw werd het terrein rond het kasteel zwaar ontsierd door allerlei gebouwen. Nadat in 1931, de pal naast het kasteel gelegen conservenfabriek afbrandde, is men kort daarna overgegaan tot ontmanteling van het kasteelterrein. Hierbij werd de slotgracht uitgegraven en op de, nog aanwezige fundering, een deel van de noordwestelijke hoektoren opgemetseld (1934). In de jaren 1964-1965 vond er opnieuw een restauratie plaats. Dit gebeurde op basis van nieuwe wetenschappelijke inzichten. De neogotische elementen van de restauratie van 1890-1897 werden verwijderd en de geveltrap bij ingang, die destijds loodrecht op de gevel stond, werd vervangen door een trap langs de gevel, zodat het kasteel uiteindelijk zijn huidige aanzien kreeg.

Ben Dijkhuis, Medemblik, oktober 2006

Meer uitgebreide informatie over dit onderwerp vindt u op de website van de auteur:

Middeleeuwse dwangburchten van West-Friesland en Alkmaar;
<http://home.planet.nl/~dijkh287/kastelen/>

Geraadpleegde bronnen:

1. J.W. Groesbeek; **Middeleeuwse kastelen van Noord-Holland: hun bewoners en bewegende geschiedenis**; 1981, Uitgeverij Elmar B.V., Rijswijk.
2. H.L. Jansen, J.M.M. Kylstra-Wielinga, B. Olde Meierink (red.); **1000 jaar kastelen in Nederland. Functie en vorm door de eeuwen heen**; 1996, Matrijs, Utrecht.
3. S.B.J. Zilverberg; **Grote Pier en Medemblik (1517)**; West-Frislands Oud en Nieuw, 26e bundel; 1959, Historisch Genootschap 'Oud West-Friesland, Hoorn.

4. E. Dekker, H. Lambooi, H. Lansdaal, J. Raat, R. Roodhorst, P. Sasburg (red.); **Twintig eeuwen West-Friesland, de Westfriezen en hun oorlogen en opstanden**; Ach Lieve Tijd, West-Friesland; 1999, Westfries Genootschap, Waanders Uitgevers.
5. G. Ros-de Korte; **Kasteel van Medemblick**. Deel 11 uit de serie 'Nederlandse Kastelen'; 2e druk, 1979, Nederlandse Kastelen Stichting, Koninklijke Nederlandse Toeristenbond ANWB.
6. B.G. Dijkhuis; **Rebellie, bloed en bakstenen**; Historisch West-Friesland, nr.6; 2004/2005; Uitgeverij Peter Sasburg, Midwoud.
7. R.P. de Graaf; **Oorlog om Holland 1000-1375**; 1996; R.P. de Graaf, Verloren, Hilversum.
8. P.S. Teeling, H. Langereis; **Medemblick**; 1988, Drukkerij en uitgeverij A.A. Idema B.V., Medemblick.

Internet:

9. **De WoonOmgeving**; 2001-2003, inzake oude kadastrale gegevens, <http://www.dewoonomgeving.nl/index.cfm>

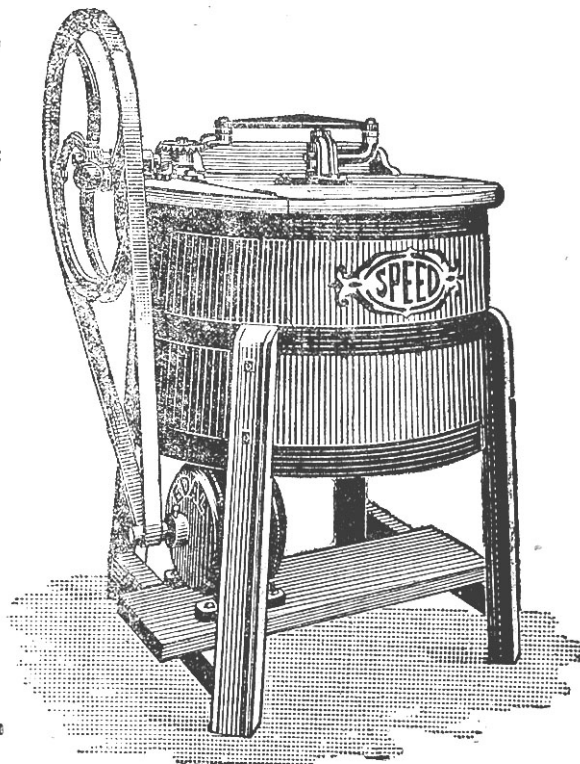
De Ideale Electriche Waschmachine.

Stroomverbruik
bij vastrecht tarief
tarief 2 ct.;
bij normaal tarief
8 $\frac{1}{2}$ ct. per uur.

Zware kuip
90 L.

Met garantie.

Prijs billijk.

Stroomverbruik
niet grooter
dan van een
Electriche
Strijkijzer.

Kan aan elke
lamp of
stopcontact
worden
aangesloten.

Dagelijks in werking te zien bij het Technisch Bureau

P. GONS, Westerhaven, Medemblick.

Advertenties 1926

AFSLAG

le kwaliteit Koevleesch.

Lappen	f 0 50
Rollade en Stukjes	» 0 55
Dik Niervet	» 0 55
Dik gerookt Spek	» 0 60
Prima gesm. Rundvet	» 0 50
(per blik v 40 pnd. minder)	

Stukjes Rookvleesch vanaf
60 ct. per pond.

Alles zonder keurloon.

J. MAKKES.

Achterom - Medemblik.

Te koop prima eigen geteeld

UIENZAAD,

bij **Wed. J. Schouten,**

Westerhaven, Medemblik.

Te koop een flink

Burgerwoonhuis

met SCHUUR, gelegen aan
vaarwater, zeer geschikt voor
landbouwers.

Te bevragen bij Joh Vermeu-
len, adv.-bureau, Medemblik.

Wat iedereen moet weten!!

Niet alleen door niet goed passend schoeisel bederft gij uw voeten, ook slechte en minderwaardige schoenen zijn bedervers van uw voeten. — Slecht schoeisel gaat uit vorm, zakt door en geeft geen steun meer aan uw voeten, terwijl de levensduur der schoenen natuurlijk korter is dan van solied schoenwerk. Let daarom bij uwe aankopen in de eerste plaats op

**goede kwaliteit en pasvorm en laat u
vakkundig bedienen.**

Wij brengen u dit jaar een buitengewoon
schitterende collectie

Heeren-, Dames- en Kinderschoenwerk,

in de nieuwste modellen en alles schitterend wat
kwaliteit en pasvorm betreft.

Wij voeren uitsluitend de betere kwaliteiten.
Jarenlange ondervinding heeft geleerd, dat dit het
succes onzer zaak is.

Het fabrikaat „MONTA”

is niet te overtreffen in kwaliteit, afwerking en
pasvorm; daarenboven uitgebreide keuze en
concurrerende prijzen. Elk gewenscht model wordt
in iedere afwerking of ledersoort geleverd, passend
voor iederen voet.

U beleeft tot een bezoek uitnoodigend,

Joh. Geusebroek.

Schoenhandel — Medemblik.

als onze keurcollectie in de Etalage.

Dragt „MONTA“-schoenen — gij zijt tevreden.

HSICHIIONIMIAAKH

Het goedkoopste adres voor

**Kastpapier met en zonder rand,
Kastrandjes, witte en gekleurde in diverse soorten,
Punaises, witte en koperen in doosjes en op plankjes
enz. enz. IS en BLIJFT**

K. H. IDEMA,

Boekhandel, Medemblik.

Notaris
G. KROEB

te Medemblick,
zal op

WOENSDAG 26 MEI 1926,

des avonds 7 30 uur,

in het café van den heer
N. H. RUSTENBURG aan
de Nieuwstraat aldaar,

publiek verkoopen

de navolgende te Medemblick
gelegen onroerende goederen:

1. Een gebouw, destijds bestemd tot ziekenbarak, met erf aan de Westerdijk, groot 1 are 50 centiaeren.

2. Een Huis met Erf en Berm aan het Van Houweningepark, groot 1 are 4 centiaeren, bewoond door den heer A. v/d Zande.

3. Een woon- en winkelhuis, waarin sedert jaren is gevestigd een kruidenierszaak en fouragehandel, benevens Erf en Berm aan het Van Houweningepark groot 97 centiaeren.

4. Een pakhuis aan het Van Houweningepark, staande op eenigen afstand van het sub 3 genoemd perceel, benevens berm groot 63 centiaeren.

5. Een Huis met Erf aan de Tuinstraat groot 62 centiaeren, bewoond door den heer Ursem.

Nadere inlichtingen te bekomen bij genoemden Notaris. De perceelen zijn te bezichtigen op den dag der veiling van 2—4 uur.

Dagelijks verkrijgbaar:

versch gerookte Visch,
Zoute en Zure Haring,
Rolmops, Mosselen in 't zuur
enz. enz.

Beleefd aanbevelend,

Wed. J. BLOKKER

Medemblick en Kinderen.

In Kruidenierswaren. Fruit.
Visch enz. enz.

Gevraagd tegen half
Mei een net

Dagmeisje,

bij Mevr DE WAAL.
Nieuwstraat, Medemblick.

Begin Mei gevraagd een

Dagmeisje,

bij R. BOEKEL,
Westerhaven, Medemblick.

Er biedt zich aan een

R.-K. Dagmeisje,

17 jaar.

Adres: van Houweningepark,
W. 2, N. 122.

Wordt gevraagd iemand die

een nette wasch

bij zich aan huis wil wasschen,
voor een gezin met 2 kinderen.

Brieven onder letter L, aan
het Bureau van dit blad.

Te koop:

6 jonge Kippen,

aan de leg.

Adres: J. Brouwer, Oude Haven.

NAAR HET EILAND URK

Dagelijks om 10 uur Behalve Zondags

VERTREKT UIT

KAMPEN en ENKHUIZEN

EEN MOOIE SALONBOOT

NAAR

URK SCHOOLREISIES | speciaal
GEZELSCHAPPREIZEN | tarief
TELEFOON 4 - URK.

Eerste Urker Stoomvaart-Maatschappij

Het Typische Eiland in de Zuiderzee

Cliché SLUITS R'dem

WONEN EN WERKEN IN EN RONDOM HET BAGIJNHOF

Het dagelijks gebeuren over dit oude stadsgedeelte in de jaren 1956 tot 1960.

Het was een gezellige en levendige buurt, waar iedereen elkaar kende en waar ons land na de crisis en bezettingsjaren met hard werken zich inzette tot herstel en een goede toekomst.

Daar was op de hoek van Bagijnhof-Torenstraat het winkelwoonhuis van schildersbedrijf Vermeulen, waar moeder Vermeulen het kleine winkeltje beheerde. Zij verkocht busjes verf, kwasten, klompen en ansichtkaarten. De stalenboeken, om een nieuw behangsel uit te zoeken, gingen mee naar huis. De broers Henk en Guus Vermeulen leverden vakwerk, het was zo vlak na de oorlogsjaren, dat veel gebouwen en woningen aan een verfbeurt toe waren. Wel moest je rekening houden, dat er nog weinig te koop was, textiel was deels nog met distributiepunten te verkrijgen. Over textiel gesproken, tegenover de schilder was de winkel van Anton Dudink. Met werkkleding, truien, ondergoed, maar ook stoffen om kleding te maken. De huisvrouwen waren handig met de hand- of trapnaaimachine, maar van een zigzag- of een lockmachine had men nog niet gehoord! Zelfmaakmode dus, maar veel lieten ook hun kleding maken door een naaister.

Schuin tegenover fa. Dudink woonde de gezellige familie Beek, die wel van humor hielden. Vader Beek en zoon Jan, die nog thuis woonde, hadden een timmerbedrijf, hun werkplaats hadden zij op de hoek van het Van Houweningepark.

De zussen Beek, Maartje, Co en Fien, woonden ook thuis. In het kleine zijkamertje met het raam aan de straatkant zag je Fien Beek achter de elektrische naaimachine bezig, zij was coupeuse en had een uitgebreide klantenkring. De klanten kwamen daar aan huis de kleding passen, waarna Fien dan het verder afwerkte en thuis bezorgde. Zij maakte ook mooie bruidsjurken.

De zorg voor gezin, huis en moeder was aan zus Co toevertrouwd. Maartje Beek was kraamverzorgster, zij was eigenlijk weinig thuis, veel kinderen werden geboren (babyboom), veel werk dus voor zuster Beek, die altijd goedlachs was en een reuze verzorgster voor moeder en kind met 8 volle dagen kraamhulp!!

Tegenover de familie Beek in de Torenstraat was ook de slagerij van Grooteman. Vlak naast het pandje en poort van het voormalig weeshuis, daar woonden broer Piet Grooteman en de zussen Gré en Annie. Gré had de leiding. Aan het hakblok maakte zij bestellingen klaar. Slagerij Grooteman verkocht heerlijke bloedworst, waarvan het recept geheim is gebleven. Annie en Piet bezorgden de bestellingen bij hun klanten thuis en altijd lopende, met gepast wisselgeld in de knip!

Onder het weeshuispoortje door, waar op de binnenplaats de statige stoep met de prachtige deur, die toegang gaf in bejaardenhuis "Levensavond". Huize "Levensavond", waar ook zelfwerkzaamheid regel was.

De keuken was onderin het gebouw, een etenslift bracht de maaltijden naar de eetkamer en woonkamertjes. Het personeel verzorgde de bewoners en zieken op hun kleine kamers. Op elke verdieping in de gangen was één toilet aanwezig.

*De statige ingang van huize "Levensavond".
Foto: eigendom mw. C. de Vries-Popma.*

De dagelijkse wasbeurt gebeurde in de kamer, het waswater in de emaille wasteiltjes, waarschijnlijk zal er wel een badkamer in huis zijn geweest? Achter het gebouw aan de Muntstraat was een badhuis, op vrijdag- en zaterdagmorgen open voor de bevolking. Er werd veel gebruik van gemaakt, veel gezinnen hadden nog geen bad of douche in huis.

De Breedstraat met het kleine kleuterschooltje en de mooie lindebomen, waar het heerlijk spelen was. De Heerensteeg met de weduwenhuisjes en daar op de hoek van de Kerksteeg woonde Betje Zwart met haar moeder. Betje was huisnaaister en had haar klanten zelfs in Opperdoes en Twisk, waar zij lopende naar toe ging. Zij nam de maat van haar klanten op, de stof voor blouse, japon of rok verpakt in stevig gebonden papier en weer blij terug naar Medemblick. Onderweg naar huis liep zij altijd te neuriën, behalve als zij iemand onderweg ontmoette.

Bewondering voor deze vrouw, die nog met de handnaaimachine, vooral voor de oudere dames, de kleding maakte. In één van de weduwenhuisjes woonde ook Guurtje Water, zij was ook behulpzaam bij bevallingen en kraamzorg. Een tevreden en lieve vrouw, die hard moest werken voor haar bestaan en dan was er ook nog mw. Sambrink-Sanderik, de kostersvrouw. Zij was ook thuis in de kraamzorg, zij woonde met haar man in een leuke woning op de hoek van de Kruisstraat-Breedstraat.

*Garage Botman, postkantoor, textielzaak Poggeman (v.l.n.r.).
Foto: eigendom mw. C. de Vries-Popma.*

Het postkantoor aan het Bagijnhof, het mooie pand, waarin dhr. en mw. Leeuwerik in de riante woning boven het kantoor woonden. Dhr. Leeuwerik was directeur van het PTT-kantoor en beheerde de gang van zaken, zoals belastingbetalingen, uitkeringen van kinderbijslag, postwissels, innen en uitkeringen van Raad van Arbeid en het regelen voor het gebruik van de inpan-dige telefooncel en weer afrekenen aan het loket, geen wonder, het was er altijd druk, eigenlijk onvoorstelbaar!

Links van het postkantoor was garage Botman (nu De Marskramer). De familie Botman woonde boven de garage, de benzinepomp was tegen het Van Houweningepark geplaatst.

Rechts van het postkantoor de mooie textielzaak van de familie Poggeman. Zelfs voor woninginrichting was ruime keus. Dhr. en mw. Poggeman waren in die tijd deftige mensen en woonden boven de zaak, ook juf-frouw Dina Poggeman bewoonde er een appartement.

Ernaast was een klein woonhuis van moeder en dochter Geusebroek, hun voormalige smederij was aan de overkant. Fien was kleuterleidster van het Nuts-kleuterschooltje aan de Breedstraat. Zij was een bijzondere dame, in toneelspelen was zij goed thuis, zowel in dames als in herenrollen muntte zij uit! Ook in gymnastiek blonk zij uit, een spagaat maken was géén punt. Op bepaalde dagen, bijv. de zomermarkten, werkte zij met elan mee aan modeshows en droeg zij opmerkelijke kleding.

Tegenover Poggeman, hoek Van Houweningepark, de ijzerwinkel van Dirk de Reus. In het mooie pand, waar ook huishoudelijke artikelen, serviesgoed en bestek werd verkocht. Achter in de winkel was ook speelgoed te koop. Oma de Reus en haar dochter Jansje haalden de contributie op voor de algemene begrafenisvereniging, wat een baan, want soms moesten de dames voor een tweede keer terug om de centjes te innen!

Zoon Piet de Reus en zijn gezin woonde ook boven het winkelpand, hij was post- en telegraafbesteller en was, als bijbaan, aanzegger voor de begrafenisverzekering. In zijn dragerskostuum bracht hij huis aan huis, namens de familie, de mededeling van het overlijden van een bewoner uit de buurt.

Ook koster Wester was aanzegger, hij vertegenwoordigde de Katholieke Vereniging voor deze familiegebeurtenissen.

De smid Harm van de Wetering had zijn smederij naast de Reus, jammer genoeg is dit verdwenen. Het lage, oude gebouwtje had iets gezelligs. Voor op de straat lag ijzer opgeslagen, de handkar en de deur van de smidse open, waar je van de ochtend tot laat in de middag het smidsvuur zag branden met een bepaalde geur van brandstof en gloeiend ijzer. De smid was na het sluiten van zijn bedrijf nog lang een vaste medewerker op de zomermarkten, waar hij zijn smidsambt uitoefende. Er was vlak tegenover nog een smid werkzaam. Smid Schuitemaker had daar zijn winkel, er werden o.a. fietsen en onderdelen verkocht, het pand ernaast was de smederij.

*Links: firma de Reus, smederij v.d. Wetering en de Scalabioscoop.
Foto: eigendom mw. C. de Vries-Popma.*

In deze kleine ruimte stond de travalje, een stevige stelling van houten palen waarin de paarden werden beslagen. Er werden hoefijzers gesmeed, want paarden waren nog volop in bedrijf zowel in de akkerbouw in de Wieringermeer als bij de veehouders in en rondom Medemblik.

Smid Schuitemaker was, net als collega van de Wetering, ook handig in het maken van kachelpijpen en ellebogen voor de kolenkachels. Een praatje of grap, daar hield Schuitemaker wel van!

Aan de overkant de viswinkel van Steketee, die voor zijn klanten al héél vroeg verse vis ging halen uit Den Oever. De gevangen bot uit het wad werd dan direct bij de klant thuisgebracht.

Wat was dat heerlijk, vers gebakken vis en toen was de vis niet duur. Vrijdags was vooral in de katholieke gezinnen de vis als dis. Niet lang daarna was Wim Manshande visverkoper in deze zaak.

Bloemenzaak Brakeboer, naast de viswinkel, verkocht de bloemen per bos, een boeket werd niet zoveel verkocht en in de wintermaanden werden de kerstbomen op straat verkocht en in de winkel waren volop hulst en dennentakken te koop.

Later was daar de zaak van zoon Brakeboer, die een wasserette runde. De wasmachine kwam al meer op de markt, niet iedere huisvrouw had deze luxe. Wasdemonstraties en verhuur van wasmachines was aan de orde van de dag. Voor twee uren kon je van de elektrazaak aan de Westerhaven een Bico-wasmachine huren, een snelwasser, wat niet bevorderlijk was voor je kostbare wasgoed.

De groenten- en fruitzaak van familie Arends, het woonhuis aan het Bagijnhof, de winkel op de hoek van de Kruisstraat. Vader Arends was dagelijks op pad om zijn handel uit te venten, mw. Arends runde de winkel. Zij had een groot gezin te verzorgen. Een aardige, rustige vrouw met een zware taak, want vooral in de wintermaanden was het géén pretje om in die koude winkel te staan.

De vader van mw. Arends, opa Veerman, was er veel, hij had een helpende hand in dit gezin. Als het rustig was en bij mooi weer installeerde hij zich buiten op de stoep, gezeten op een aardappelenkrat en keek naar het dagelijks gedoe op straat. Opa Veerman, een rasechte Volendammer, observeerde. Een opmerking van hem was: moet je groente hebben, geen uien kopen, daar krijg je kanker van! Wat bedoelde hij? Was het een waarschuwing of een grap?

Bakkerij Vijn zijn winkel was tegenover de groentezaak, de huisdeur en de bakkerij-ingang in de Kruisstraat. Alle Medemblikker bakkers bezorgden iedere dag hun brood aan huis, er rolden wat een karren door de straten van Medemblik, zeker tien warme bakkers waren werkzaam in het toen nog kleine stadje. De banketbakker Sybrandie was aan de Westerhaven met de mooie etalagekast.

Terug naar het Bagijnhof, de electra/radiozaak van de firma Gons tegenover bakker Vijn. De mooie elektrawinkel met daarachter woonhuis, werkplaats en garage. De televisie kwam op de markt en daarop speelde firma Gons in. Met belangrijke voetbalwedstrijden werd er ruimte gemaakt in de garage en was die toegankelijk voor de vele tv voetballiefhebbers, het zal wel een drukte zijn geweest! Nog lang niet iedereen had een kijkkast in huis.

Familie, burenen, kennissen en buurkinderen met vriendjes waren welkom om te genieten van de vrolijke kinderprogramma's op de vrije woensdagmiddagen.

Naast het pand van Gons was een tandartspraktijk, maar al gauw erna werd het pand gebruikt door het Arbeidsbureau. De familie Bakker woonde boven, dhr. Bakker speelde in zijn vrije tijd accordeon bij feestjes en partijen.

Dan drogisterij Serno. Dhr. Serno droeg, zoals het toen hoorde, een lange witte apothekersjas, dat straalde gezag uit. Je kon er voor tien cent je laten wegen op de grote staande weegschaal. De gewichtjes werden op de metalen maataanduiding verschoven om het gewicht te bepalen. Er kwamen toen nog niet zoveel pondjes door het mondje, dikkerds zag je niet veel, er werd weinig gesnoept, de centen waren nodig voor belangrijker zaken!

Dan was er ook waarschijnlijk het kleinste winkeltje in de stad van de gezusters Berkhout. Zij hadden een kleine bibliotheek van katholieke boeken. Voor het smalle raam lagen kerkboekjes, rozenkransen, wijwaterbakjes, prentjes en heiligenbeelden stonden stil in een hoekje. Eén van de dames was ook werkzaam als kraamhulp, zij liep heel moeilijk, haar taak was zwaar voor zorg van moeder en kind.

En dan kwam de leuke winkel van de dames Dudink, zij verkochten géén hoeden en petten, maar wél dameskorsetten. In de winkelvakken lagen de smalle dozen, waarin verschillende maten van deze roze, katoenen correctiehoudende lingerie! Je kon voor ondergoed en babyuitzetten heel goed slagen. Opzij in de winkel was een kleine ruimte, waar tegen de sinterklaastijd een leuke hoek voor speelgoed was ingericht, vooral houten speelgoed, blokkendozen, poppen en rieten poppenwagens, bakjes enz. De dames gingen met hun tijd mee, waarbij geduld en vriendelijkheid hoog in het vaandel stonden.

Links: Electra Gons, Erker: drogist Serno, de toren van de Martniuskerk heeft nog een open karakter.

Foto: eigendom mw. C. de Vries-Popma.

Het oude "Martinus", iets verderop, het vroegere katholieke bejaardenhuis werd bewoond door gezinnen, die in appartementen woonden, mensen met een kleine beurs woonden er ook veel, het was nog een arme tijd en de uitkering van de noodwet Drees bracht voor de ouderen een uitkomst. De mensen waren tevreden, er was veel saamhorigheid. Er werd in Medemblick hard gewerkt om zich na moeilijke jaren te herstellen, in het Plan West werden nieuwe straten en woningen gebouwd, ondanks al het werken was de woningnood nog hoog.

Maar in het Bagijnhof hielden de mensen zich druk bezig met de dagelijkse noodzakelijke dingen, wat zou het Bagijnhof zijn geweest zonder kapper? Wie kwam er niet bij kapper Ruiter om zich te laten scheren en knippen? Vader Ruiter, Siem en Piet hadden de handen vol aan de Medemblickermannen en één van de zussen was hulp bij het inzepen. Wat zullen er veel nieuwtjes zijn verteld over het wel en wee van de Medemblicker. Piet Ruiter heeft sinds enkele jaren zijn zaak gesloten, weg stukje nostalgie! Buurman Gerard van Onzenoort heeft het oude pand gekocht en hiermee zijn schoenenzaak kunnen uitbreiden.

*Rechts: het winkeltje van de fam. Vermeulen.
Links: het oude Martinus met de vele appartementen.
Foto: eigendom mw. C. de Vries-Popma.*

Tot slot over het doen en laten van de middenstanders uit die tijd besloten we toch nog even een bezoek in de plaatselijke bioscoop te nemen.

Ja, Medemblick had een bioscoop, de Scala Na de oorlog en bevrijding wilden we wel wat ontspanning, prachtig om te kijken naar het Polygonjournaal en de films van de studio's uit Engeland of de tekenfilms van Walt Disney.

Bij het uitgaan nog even in de Kruisstraat bij de automatiek van Niek en An Ruigewaard een hartige hap halen. De tijden werden beter, een zakje patat of kroket laten bak-

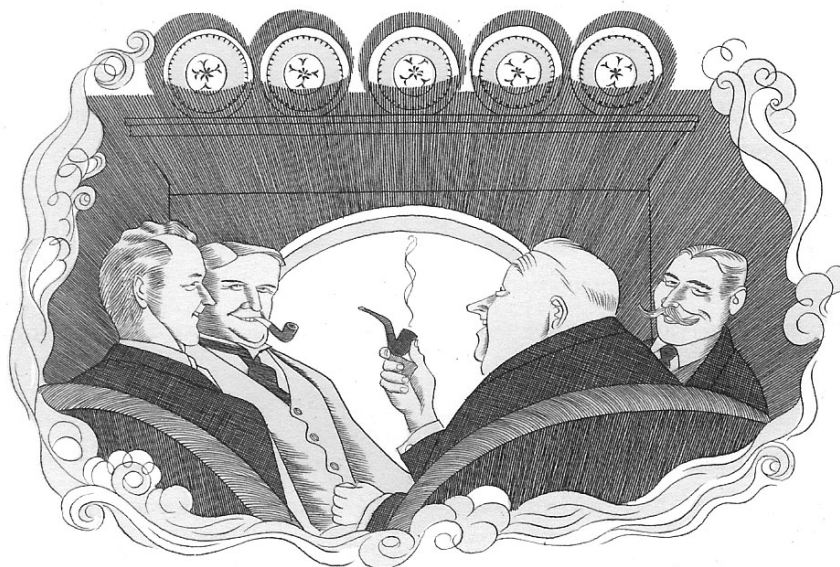
ken was wel een luxe, maar toch, het kon!

Voor een grotere bestelling moest je op een bel drukken, een klein luikje ging open, dan zag je alleen het hoofd van Niek, het was grappig om te zien, je praatte tegen een hoofd, noemde de bestelling, luikje dicht en na rustig wachten, weer luikje open, frietje zonder of met!

Medemblick bouwde aan de toekomst en geluk was toen heel gewoon!.

C. de Vries-Popma

GROOT BALMASQUÈ
op ZATERDAG 10 APRIL 1926, in Hotel „het Wapen
van Medemblick” te MEDEMBLICK.
Aanvang 's avonds 8 uur precies. Zaalopening 7½ uur.
Entrée f 0 50 voor gemaskerden; f 0,75 voor toeschouwers.
Aanmelding in het Hotel, tevens kaarten verkrijgbaar.

Het nieuws uit de Medemblicker Courant van 1926

16 januari.

Bij Onderhandsche aanbesteding werd door de Ned. Spoorwegen aan den hr. Joh. P. de Koning, alhier, gegund, het leveren van 8 stoomkranen aan de Rietlanden te Amsterdam.

23 januari.

Geslaagd bij het examen Vereen. van Leeraren ter bevordering der Handelswetenschappen, den hr. Djurre Kool, leerling van den hr. Rådecker, alhier.

6 februari.

Een zoontje van den hr. Th. Gieling geraakte afgelopen dinsdag in de Middenhaven. Aan den hr. S. van Leverink, die het ongeval bemerkte, mocht het gelukken het kind te redden.

20 februari.

Voor een talrijk publiek gaf de Gymnastiek Vereeniging "Oefening Staalt Spieren" j.l. maandagavond een uitvoering in het hotel "Het Wapen van Medemblick". Na de diverse uitvoeringen hield een gezellig bal menig-een nog geruimen tijd aangenaam bijeen.

27 februari.

Men zal zich herinneren, dat tijdens den storm in November vorig jaar, nabij de haven is vergaan het vaar-tuig "de Hoop" van schipper J. de Boer, en dat vrij spoedig het lijk van de echtgenoot van J. de Boer werd gevonden, doch niet die van den schipper en zijn knecht. Woensdag j.l. echter werd door de hrn. A. Lage-veen en Th. Gieling in zee aangetroffen en alhier aangebracht een in verregaanden staat van ontbinding verkerend lijk, hetwelk door de familie is herkend als te zijn dat van der knecht Jelle Wagemaker. Donderdag is het stoffelijk overschot hier ter aarde besteld.

6 maart.

Door den sterken wind sloeg afgelopen woensdagmiddag een groote vlet beladen met netten, ankers enz. nabij de haven om, waardoor het geheele vischtuig in zee geraakte. Voor de betrokken visschers, Bunscho-ters, zeker een groote schadepost. Eenige visschers zijn direct vertrokken om hulp te verleen.

27 maart.

Bij Koninklijk Besluit is de edelachtbare heer P. Schouten herbenoemd tot Burgemeester van Medemblick.

3 april.

Uitslag publieke aanbesteding tot het bouwen van een woonhuis enz. voor den hr. J. Rosendaal: P. Geusebroek, Medemblick, f 3424.--, Joh. Winnubst Hz., Medemblick, f 3.298.--, C. Breet, Medemblick, f 3.275.--. Gegund aan den hr. C. Breet.

10 april.

Het 11-jarig dochtertje van den hr. K. Hart, alhier, per rijwiel willende uitwijken voor de kalmpjes rijdende auto van den hr. Saal, kwam te vallen; de fiets werd door de auto zwaar beschadigd. Gelukkig bekwam het meisje weinig of geen letsel.

1 mei.

Woensdagavond gaf de heer J.C. van Leverink een orgelconcert in de Ned. Herv. Kerk, alhier, waarvan we met lof melding maken. Zeer verdienstelijk werden een 8-tal nummers op het bekend fraaie kerkorgel uitgevoerd. Jammer, dat de opkomst gering was. Het ontmoedigde den hr. Van Leverink niet om spoedig nog eens weer zulk 'n genot-uur te verschaffen.

15 mei.

Tijdens het onweer in den nacht van donderdag op vrijdag geraakte de jonge harddraver "Robbedour" van den heer J.M. Schoon, alhier, te water van het weiland " 't Laag" te Onderdijk. Het dier werd met vereende krachten (nadat het ongeveer 6 uur in het water had vertoefd) weer levend op het droge gebracht.

26 juni.

Mej. E. Kool, alhier, slaagde voor het examen onderwijzeres.

3 juli.

Te Stavoren is aangespoeld een in verregaanden staat van ontbinding verkerend lijk, hetgeen door de familie is herkend als te zijn van schipper J. de Boer, die bij den storm op 25 November 1925 met zijn schip alhier is vergaan, waarbij ook zijn vrouw en de knecht het leven verloren.

7 augustus.

De restauratie van den toren loopt naar wensch. Dinsdag werden kruis en haan aangebracht. In verband hiermede wapperde de driekleur.

14 augustus.

Naar wij vernemen is aan den heer P.N. Winnubst, gediplomeerd horlogemaker alhier, opgedragen het restaureeren en voor zooveel noodig vernieuwen van het torenuurwerk dezer gemeente.

2 oktober.

De torenrestauratie vordert flink; de stellingen tot aan het z.g. vierkant zijn deze week weggenomen en sierlijk verheft zich thans het bovenstuk. Met 't verdere voegwerk enz. en het afwerken (vergulden) der wijzerborden, schiet men vlug op; nu straks 't vernieuwde uurwerk nog ... Binnen enkele weken zal de zeer naar wensch verlopen restauratie geheel en al voltooid zijn.

6 november.

Heden vrijdagavond (7 uur) opening van de lunchroom "De Artiest" door den hr. Joh. Geusebroek Hz. Het perceel hoek Nieuwstraat-Breedstraat is in alle opzichten naar de eischen des tijds ingericht.

13 november.

Mej. Wed. J. Klaver, oudste ingezetene van Medemblick, is j.l. zondag in den ouderdom van 93 jaar overleden. Tot op 't laatst genoot zij een goede gezondheid; het lezen enz. ging zonder bril; alleen het gaan was moeilijk. "Medemblick's oudste" is thans de hr. C. van Velden.

18 december.

Het huisperceel van den hr. R.C. Leur aan het Bagijnhof hoek Kruisstraat alhier, is bij onderhandschen verkoop in eigendom overgegaan aan den hr. P. Gons.

25 december.

Woensdagavond werd een begin van brand ontdekt in de woonkamer van den hr. Johs. Winnubst Hz. aan den Nieuwstraat, ontstaan door een defect aan den schoorsteen. Onmiddellijk werd met emmers water tot blussching overgegaan; de motorspuit was vrij spoedig ter plaatse, doch was met geen mogelijkheid op gang te brengen, waarom men in allerijl de persspuit deed aanrukken. Nu was het vuur spoedig gebluscht en bleef 't tot de woonkamer beperkt, waar vooral ook door het water groote schade ontstond.

J.C. van Leverink

EEN BAKEN VOOR DE STAD

De geschiedenis van het Medemblicker havenlicht

Sinds 2005 heeft Medemblick een nieuw havenlicht. Het licht, met een onmiskenbaar historisch karakter, is een initiatief van Stichting Stadsherstel. De stichting kon haar plan verwezenlijken toen de kademuur van de Oosterhaven werd vernieuwd. Het nieuwe havenlicht vormt de aanleiding voor dit verhaal, waarin de ontstaansgeschiedenis en ontwikkeling van het Medemblicker havenlicht centraal staat.

Lichtbakens in Nederland

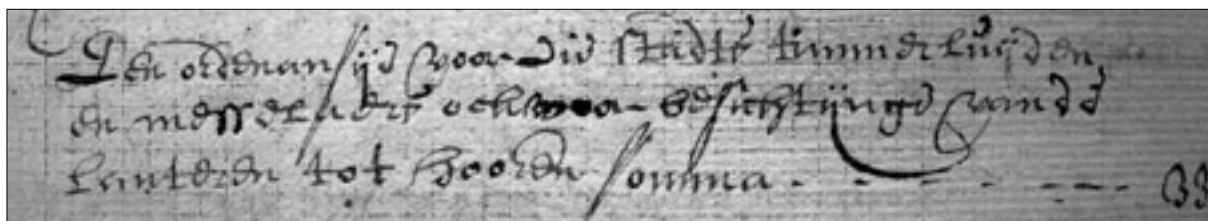
De eerste lichtbakens voor de scheepvaart in deze streken bevonden zich vermoedelijk langs de Zeeuwse en Hollandse Noordzeekust. Oude schriftelijke bronnen over deze bakens dateren uit de dertiende eeuw. Mogelijk dat in de Romeinse tijd al een vuurbaken bij Katwijk stond. De vuren dienden schippers in het donker de weg te wijzen en ze te waarschuwen voor verraderlijke ondiepten. Omdat in de late Middeleeuwen de betekenis van de scheepvaart in de Nederlandse wateren toenam, werd ook steeds meer belang gehecht aan een goede kustverlichting.

Het onderhoud van de lichtbakens langs de kust was aanvankelijk vooral een lokale aangelegenheid. Voor de bakens in en om het Zuiderzeegebied speelde de stad Kampen, en later Amsterdam, een vooraanstaande rol. Beide handelssteden hadden bij de instandhouding van een adequate kustverlichting alle belang. Rond 1600 namen de Staten van Holland deze verantwoordelijkheid over.

Vanaf de zeventiende eeuw werden ook verscheidene Nederlandse zeehavens van een lichtbaken voorzien. Deze lichten moesten het benaderen van de havens in het donker vergemakkelijken. Voorbeelden hiervan zijn de havens van Harlingen, Hoorn, Enkhuizen en Medemblick.

De oprichting van een havenlicht in Medemblick

De geschiedenis van het Medemblicker havenlicht vangt aan in 1640. Op 17 november van dat jaar behandelde het stadsbestuur een verzoekschrift van Medemblicker schippers en vissers. Het verzoek luidde *omme bij nacht de haeven te mogen aensoecken*. En om de haven zonder gevaar in het donker te kunnen benaderen was het volgens de schippers noodzakelijk een vuurbaken of lantaarn op te richten. Een meerderheid van het bestuurscollege ging met het verzoek akkoord. Het was aan de burgemeesters om het plan voor een havenlicht verder uit te werken. Zij dienden te bepalen waar het licht zou worden geplaatst, wie met het onderhoud ervan zou worden belast en op welke wijze de financiën zouden worden geregeld. Kort na het besluit stuurden de burgemeesters enkele timmerlieden en metselaars naar Hoorn om de lantaarn aldaar te bezichtigen. Ongetwijfeld vormde dit werkbezoek een goede basis voor een ontwerp van een havenlicht in Medemblick. In de loop van 1641 waren de voorbereidingen gereed en kreeg Reyner Albertsz opdracht om het havenlicht te bouwen. Reyner Albertsz, die in Medemblick als kistenmaker en molenmaker bekend stond, was een ervaren timmerman. Ook hij bezocht zeker éénmaal Hoorn.

Aantekening van de reiskosten die de stadstimmerlieden en -metselaars voor de bezichtiging van het Hoornse havenlicht hadden gemaakt. De tekst luidt: "Den ordenansije voor die stadts timmerluijden en messelaers ock voor besichtijng van de lanteren tot Hooren somma 33 [gulden en 7 stuivers]". Het is opgetekend in het memoriaalboek van de thesaurier, 12 januari 1641.

(Westfries Archief Hoorn).

Op aanwijzingen van de burgemeesters plaatste Reyner Albertsz het havenlicht op het noordelijke havenhoofd. De constructie bestond uit een houten paal waarop een grote lantaarn werd bevestigd. Om te voorkomen dat het havenlicht bij een stevige wind tegen de vlakte zou gaan, werd een aantal schorren rondom de paal getimmerd. In december 1641 kreeg de timmerman een bedrag van bijna f 42,- voor zijn geleverde arbeid en houtwaren.

Het is onduidelijk of het havenlicht in 1641 al operationeel was. Dit was een jaar later zeker wel het geval. Hiervan getuigt een tweetal uitgaven in de Medemblicker stadsrekening. Één ervan betreft de inkoop van kaarsen voor het havenlicht, een tweede betaling werd verricht aan de persoon, die in 1642 toezicht op het licht had gehouden.

Detail van het glas van het rijnschippersgilde in de Bonifaciuskerk. Het glas werd in 1669 door het schippersgilde geschonken. De afbeelding toont een binnenschip dat de havenmond van Medemblick nadert. Links van de mast is het havenlicht zichtbaar. Bijna 30 jaar eerder was het licht op verzoek van de schippers zelf opgericht.

De oppassers van het havenlicht

Vermoedelijk was ene Pieter Cornelisz de eerste oppasser van het Medemblicker havenlicht. Zijn weduwe ontving in december 1642 *f* 25,- voor het waarnemen van de lantaarn.

Een jaar later had Adriaan Jansz Iserman de taak overgenomen. Hij ontving in 1643 een *jaerlickx tractement* van *f* 25,- voor het opsteken en onderhouden van het havenlicht. Rond 1650 werd Adriaan Jansz Iserman tot kastelein benoemd. Door deze benoeming werd de zorg voor het havenlicht met het kasteleinschap gecombineerd.

Van oudsher had de kastelein in Medemblick verscheidene taken en verantwoordelijkheden. In de eerste plaats was hij verantwoordelijk voor de gang van zaken op het kasteel. Maar ook het beheer van de stadskraan, waarmee masten in en uit schepen werden gezet, en het toezicht op de baggeraars werd aan de kastelein overgelaten. De mastenkraan stond in de directe omgeving van het kasteel waardoor het toezicht op beiden gemakkelijk te combineren was. Het havenlicht was via de Oosterbrug bereikbaar. Adriaan Iserman ontving als kastelein jaarlijks *f* 100,-, inclusief de *f* 25,- voor het waarnemen van het havenlicht.

In de periode 1675-1699 was Pieter Jansz Kooij kastelein en in die hoedanigheid voor het havenlicht verantwoordelijk. Gedurende deze periode was de beloning voor het waarnemen van het kasteel, de kraan en het havenlicht *f* 120,-. Kooij was de laatste kastelein, die de zorg voor de lantaarn op het havenhoofd had. Vanaf augustus 1699 werd deze taak aan de havenmeesters van Medemblick toevertrouwd.

De keuze om de havenmeesters met de zorg voor het havenlicht te belasten is niet vreemd. Zij hielden toezicht op het scheepsverkeer in de havens en waren verantwoordelijk voor het openen en afsluiten van de toegang tot de haven. De vraag is waarom de havenmeesters al niet eerder door de burgemeesters voor deze taak waren aangesteld. Mogelijk ligt het antwoord op deze vraag in een verzoekschrift van havenmeester Albert Jansz Rootjes besloten. In 1654 verzocht Albert Jansz Rootjes het stadsbestuur of zijn zoon Adriaan hem als havenmeester mocht opvolgen. Op dat moment had Rootjes senior al 31 dienstjaren achter de rug. Uit het verzoekschrift blijkt dat de functie van havenmeester hem zwaar viel. Dit kwam niet alleen door zijn leeftijd. Havenmeester was gewoon een drukke en zware baan. Ter illustratie somt hij in zijn verzoekschrift enkele werkzaamheden op. Paste de zorg voor het havenlicht daar niet meer bij? In ieder geval stelde Albert Jansz Rootjes voor om naast zijn zoon nog een tweede persoon als havenmeester aan te stellen. Het Medemblicker stadsbestuur reageerde hierop positief. Vanaf 1654 tot aan het begin van de negentiende eeuw zouden in Medemblick twee havenmeesters werkzaam zijn.

Toen de twee havenmeesters in 1699 het beheer over het havenlicht kregen toegewezen, stond hier een passende extra beloning tegenover. Hun gezamenlijke jaarinkomen van *f* 40,- werd met een verhoging van *f* 36,- vrijwel verdubbeld. Blijkbaar vormde de zorg voor het havenlicht een belangrijk deel van hun takenpakket. Maar van een jaarinkomen van *f* 76,- konden twee gezinnen niet fatsoenlijk rondkomen. Uit de achttiende eeuw zijn enkele voorbeelden bekend waarbij het havenmeesterschap met andere activiteiten werd gecombineerd. Zo was Hendrik Jansz Cassingh jarenlang naast havenmeester ook knecht van het rijschippersgilde. Van beide functies nam hij in 1764 vrijwillig afstand. Stoffel van Asch volgde hem als havenmeester op. Van Asch was in Medemblick werkzaam als glazenmaker en schilder.

De kosten van het havenlicht

Op 24 november 1642, een jaar nadat het havenlicht in gebruik was genomen, evalueerde het stadsbestuur van Medemblick het resultaat. Bij die gelegenheid deed burgemeester Cornelis Mathijsz Schagen verslag over de gemaakte kosten voor het licht. Volgens zijn opgave bedroegen de kosten *f* 300,-. Hoewel een specificatie van dit bedrag ontbreekt, zullen de kosten van het werkbezoek aan Hoorn en de betaling aan Reyner Albertsz hierbij inbegrepen zijn. Burgemeester Schagen oordeelde dat het havenlicht voor een jaarlijks bedrag van *f* 60,- onderhouden kon worden. Hiervan was een som van *f* 25,- voor de waarnemer van de lantaarn bestemd. Het andere deel werd aan kaarsen besteed. In december 1642 ontving Jacob Pietersz Aker ruim *f* 36,- voor *'verscheijden ponden keersen bij hem aende stadt geleverd tot die lanteren opt hoof'*. Voor een vergelijkbaar bedrag deed hij dat ook in de jaren 1643 en 1646.

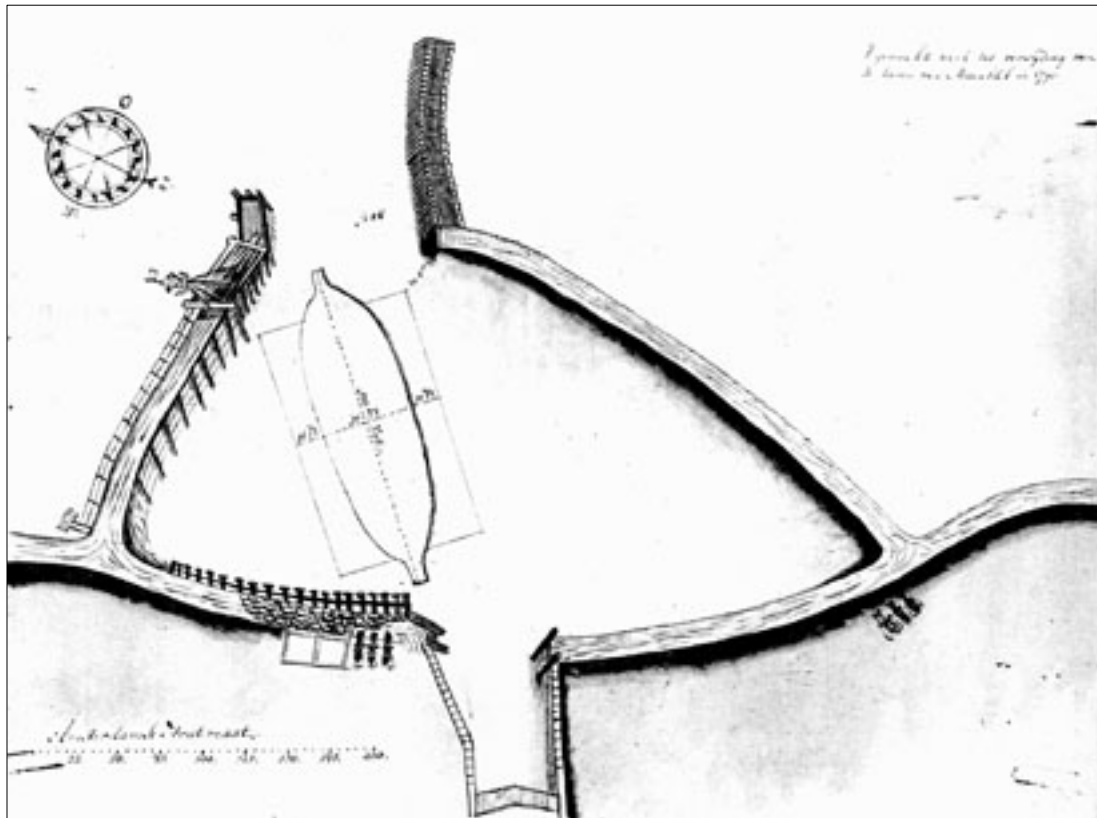
Naast de jaarlijkse kosten voor de oppasser(s) en de brandstof, ontkwam men niet aan de nodige reparaties en onderhoudskosten. Een kwetsbaar onderdeel van het havenlicht vormde het glas van de lantaarn. Geregeld liet het stadsbestuur door een glazenmaker reparaties uitvoeren. In 1692 werd de houten opstand met blik beslagen om zo de duurzaamheid van de constructie te vergroten. Deze werkzaamheden werden door Cornelis Kronenburg uitgevoerd. Hij bekleedde ook de vlag op de lantaarn met metaal.

In de loop van de tijd stegen de brandstofkosten voor het havenlicht. Rond 1700 brandde het licht niet meer op kaarsen, maar op lampenolie. De olie werd door Medemblicker kooplieden, zoals Dirk Houttuijn en Cornelis Moorenvliet, geleverd. Zo leverde Moorenvliet van september 1709 t/m maart 1710 voor *f* 92,- aan lampenolie voor de lantaarn op het hoofd. Hij leverde in dezelfde periode ook de olie voor de 7 straatlantaarns in Medemblick. Hiervoor betaalde de stad hem ruim *f* 66,-.

Lantaarngeld als inkomsten

Direct bij de oprichting van het havenlicht ontstond de discussie of men de kosten ervan zou moeten doorbelasten. Maar in 1642 zag het stadsbestuur daar voorlopig vanaf. De reden was, dat de stad Hoorn ook niemand voor het havenlicht belastte. Later kwam men in Medemblick op dit besluit terug. Want aan het einde van de zeventiende eeuw diende schippers zes stuivers als bijdrage voor het Medemblicker havenlicht te betalen. Deze betaling geschiedde éénmaal per jaar wanneer een schipper voor de eerste maal de haven aandeed. Bij elk volgend bezoek aan Medemblick in hetzelfde jaar moest hij een betalingsbewijs kunnen laten zien.

De hoogte van de inkomsten, ook wel lantaarngeld genoemd, verschilde van jaar tot jaar. Zo was de opbrengst over het jaar 1699 meer dan *f* 169,-, terwijl deze over 1725 minder dan de helft bedroeg. De uitgaven voor het havenlicht kenden een minder grillig verloop. Voor het stadsbestuur zal het lastig zijn geweest om jaarlijks tot een sluitende begroting voor de exploitatie van het havenlicht te komen.

Plattegrond van de haveningang van Medemblik "t'gemaakte werk tot verwijding van de haven van Medemblik in 1790". Op het noordelijke havenhoofd staat het havenlicht. Onder in het midden van de tekening is de Oosterbrug afgebeeld.

Waren de havenmeesters pas vanaf 1699 voor het onderhoud van het havenlicht verantwoordelijk, ze waren al eerder bij de inning van het lantaarngeld betrokken. De stadsrekening van 1695, waarin staat opgetekend dat de havenmeesters lantaarngeld afdroegen, is hiervan het bewijs. De havenmeesters waren voor het ophalen van het lantaarngeld de aangewezen personen. Zij zamelden bij de schippers ook al het aan de stad verschuldigde havengeld in. Gedurende een jaar werd het ontvangen lantaarngeld door de havenmeesters in hun kas of havenmeestersbos bewaard. Deze kas werd jaarlijks opgemaakt waarna de burgemeesters van Medemblik het geld overhandigd kregen.

De havenmeesters waren gebaat bij een maximale opbrengst van het lantaarngeld, omdat zij een achtste deel als collecteursloon mochten behouden.

Een tweede lantaarn

In de achttiende eeuw plaatste het Medemblicker stadsbestuur een lantaarn op de Oosterbrug. Ook het aansteken en onderhouden van deze tweede lantaarn was een taak van de havenmeesters. De reden van deze extra verlichting laat zich raden. De Oosterbrug lag net voorbij de havenmond en vormde voor elke schipper een serieus obstakel om rekening mee te houden. Zeker in het donker of bij slecht weer.

De extra lantaarn voorkwam niet dat in 1763 de Oosterbrug beschadigd raakte. Voor het herstel hiervan ontving de stad f 38,-, vermoedelijk uit handen van de brokkenpiloot. Het geld werd besteed aan arbeidsloon, hout en ijzer. In de Franse tijd, toen Medemblik als marinehaven diende, werd de Oosterbrug gesloopt. De brug vormde een ongewenste hindernis voor de scheepvaart.

Ontwikkelingen in de negentiende eeuw

In het midden van de negentiende eeuw was de betekenis van de scheepvaart voor Medemblik klein. Sinds de opening van het Noordhollands kanaal in 1824 lag Medemblik niet meer op de vaarroute van en naar Amsterdam. In 1870 verdween zelfs de functie van havenmeester. Nadat havenmeester Dirk van Dijk was overleden besloot de gemeenteraad geen nieuwe havenmeester meer aan te stellen. Vanaf dat moment geschiedde de incassering van havengelden door de commiezen van de plaatselijke belastingen. Voor het ontsteken van het Medemblicker havenlicht waren twee gemeentewerkers verantwoordelijk.

Vuur- of lantaarngeld werd in 1870 niet meer geheven. Ter stimulering van de handel had het Rijk besloten om alle vuur-, ton- en bakengelden in Nederland af te schaffen. In navolging hiervan had ook de gemeente Medemblick de heffing ten bate van het havenlicht beëindigd.

Rond 1875 namen de havenactiviteiten in Medemblick weer toe. Vijf jaar na de dood van havenmeester Van Dijk sprak de gemeenteraad over een verhoging van de havengelden. Bij die gelegenheid opperde een raadslid om het vuurgeld weer te introduceren. Maar gezien de eerdere maatregel van het Rijk zag een raadsmeerderheid hiervan af.

Aquarel van P. J. Schotel uit 1830, voorstellende de Medemblicker havenmondning bij laag water. De kunstenaar, die als tekenleraar aan het Marine Instituut in Medemblick werkzaam was, legde het havenlicht nauwkeurig vast. Het lichtbaken stond in 1830 nog op het noordelijke havenhoofd. Tussen de beide palenhoofden liggen een kotter en een kleiner (vissers)vaartuig. (Maritiem Museum Rotterdam).

De toenemende bedrijvigheid in de haven van Medemblick, die verband hield met de bloeiende ansjovisserij, leidde tot hernieuwde aandacht voor de havenverlichting. In oktober 1881 overwoog het gemeentebestuur een extra havenlicht te plaatsen. Het zou een rood licht worden, te plaatsen op het zuidelijke havenhoofd. Maar voordat tot uitvoering van het plan werd overgegaan, raadpleegde men eerst nog enkele deskundigen. Een definitief besluit volgde in februari 1882. Van het oorspronkelijke plan werd afgeweken, want de gemeenteraad koos uiteindelijk voor een verplaatsing van het bestaande havenlicht. Het kreeg een plek op de Oosterhaven, 'ter hoogte waar de huizen eindigen'. Op diezelfde plek is het havenlicht nog altijd te vinden. Het extra licht kwam op de vrijgevalle plaats op het noordelijke havenhoofd. Met deze verbetering hoopte de gemeente, dat meer schippers en vissers de haven zouden aandoen. Omstreeks de eeuwwisseling kreeg ook het zuidelijke havenhoofd een licht. Zo kent Medemblick sinds het begin van de twintigste eeuw 3 havenlichten: een rood en een groen licht ter markering van de haveningang en het grote havenlicht als geleidelicht.

Een loden penning als betaalbewijs

De investeringen in de havenverlichting leidde tot herinvoering van het vuurgeld. Aanvankelijk werd de inning hiervan uitbesteed.

Zo verpachtte de gemeente in 1883 de haven- en vuurgelden voor een periode van 3 jaar. Maar in 1892 werd van deze verpachting afgestapt en besloot men de inning van de gelden zelf ter hand te nemen. Gelijktijdig werd de functie van havenmeester nieuw leven ingeblazen. Eén van zijn taken was toe te zien op het ontsteken en doven van de havenlichten. Daarbij hoorde ook de controle op het schoon- en in orde houden van de lantaarns en glazen. Het ontsteken en onderhouden van de lichten bleef een taak van de 2 gemeentewerkers. Een andere belangrijke taak van de nieuwe havenmeester werd het innen van de haven- en vuurgelden. In het reglement voor de havenmeester is het invorderen van deze gelden zelfs als eerste artikel opgenomen.

De hoogte van het vuurgeld in Medemblick bedroeg een gulden per jaar. Elke schipper, die de haven van de stad aandeed, diende dit bedrag aan de havenmeester te voldoen. Als betaalbewijs ontving de schipper een zogenaamd vuurlood, waarmee hij de resterende tijd van het jaar zonder betaling van vuurgeld de Medemblicker haven kon binnenlopen.

*De eerste twee penningen zijn vuurloden uit 1899 en 1907. Onder de gemeentenaam staat een volgnummer, dat de havenmeester in zijn register vastlegde.
(Oudheidkundige Vereniging Medemblick).*

*Op de derde loden penning is het wapen van Medemblick en het jaartal 1680 aangebracht. Zeer waarschijnlijk is ook dit een vuurlood. Mogelijk diende het gat om de penning aan het schip te bevestigen.
(M. Weel).*

In de collectie van de Oudheidkundige Vereniging bevinden zich meerdere vuurloden. Ze zijn voorzien van het gemeentewapen, de gemeentenaam en een jaartal. Ook is een volgnummer in de penningen aangebracht. Dit nummer gebruikte de havenmeester in zijn administratie, die hij voor de inning van het vuurgeld verplicht was te houden. Elk uitgereikt lood was in een register terug te vinden, onder vermelding van de datum, de naam van de schipper en het nummer van het lood. Wanneer het een vissersvaartuig betrof werd in het register van de havenmeester ook het letterteken en nummer van het schip genoteerd. Het ontvangen vuurgeld werd maandelijks, op de tweede werkdag, aan de gemeentelijke ontvanger afgedragen. De havenmeester verantwoordde zijn inkomsten aan de hand van het bijgehouden register.

Het verstrekken van de vuurloden aan de havenmeester geschiedde door de burgemeester. Hij deed dit naar 'behoefte'. In 1890, of enkele jaren eerder, moet de burgemeester dit voor de eerste maal hebben gedaan. Er is namelijk een Medemblicker vuurlood met het jaartal 1890 bekend.

De oudst bekende verordening, waarin het vuurlood wordt genoemd, dateert van 1891. In de jaren twintig van de vorige eeuw stopte men in Medemblick met de uitgifte van loden penningen als betaalbewijs. De heffing van vuurgeld, om de havenverlichting te bekostigen, bleef nog enige tijd gehandhaafd.

Het havenlicht omstreeks 1900. Sinds 1882 had het licht een plek aan het einde van de Oosterhaven gekregen. Een trap, om bij de lampen in de lantaarn te kunnen komen, maakte deel uit van de opstand. De toegang tot de trap kon met een deur worden afgesloten.

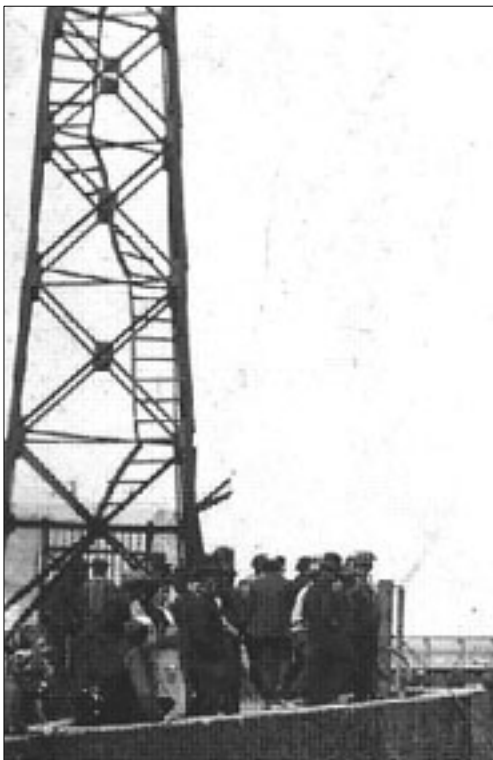
Van een houten naar een ijzeren opstand

Ondanks de verbeteringen kreeg de gemeente klachten over de havenverlichting. In 1909 ontving de gemeente een brief van de schippersvereniging Schuttevaer en een brief van dhr. Heerdt. De vereniging klaagt in haar schrijven over de zichtbaarheid van de lichten en stelt voor om zogenaamde prismaglazzen te gebruiken. Dit verzoek werd een maand later, op 12 februari 1909, door de burgemeester en wethouders ingewilligd. Heerdt deed in zijn brief het voorstel om de drie havenlichten op gas te laten branden, een voorstel dat samenviel met de komst van een gasfabriek in Medemblick. Bovendien wenste hij, dat de ruiten van het rode en groene licht van gewoon gekleurd glas zouden zijn. Volgens hem waren de ruiten van een soort blik, waardoor het licht er nauwelijks doorheen kwam.

In de zomer van 1909 besloten de burgemeester en wethouders een nieuwe opstand voor het grote licht op de Oosterhaven te maken. Dit besluit werd gevolgd door een aanbesteding, waarvoor zich twee aannemers meldden. De eerste was S. van der Zee. Hij was bereid om het werk voor f 324,50 aan te nemen. Een combinatie van de heren J. Geusebroek en N. Schuitemaker was bereid om het nieuwe havenlicht voor f 336,50 te maken. Omdat Van der Zee de laagste inschrijving had, kreeg hij het werk gegund. De aannemer verwijderde de oude houten paal en verving deze door een eigentijds ijzeren bouwwerk. Voor het college van burgemeester en wethouders kreeg het nieuwe havenlicht nog een politiek staartje. Men had namelijk verzuimd om de gemeenteraad bij de besluitvorming te betrekken. Deze kwestie kwam in de raadsvergadering van 14 juli aan de orde. Het college bekende schuld en verklaarde uitdrukkelijk, dat het niet de bedoeling was geweest om de raad te passeren. Met deze verklaring kon de gemeenteraad leven.

Net als de twee kleine lichten op de havenhoofden, brandde het nieuwe havenlicht aanvankelijk op petroleum. In 1912 bestond de havenverlichting uit 3 lantaarns en 5 petroleumbranders. Hieruit mag worden afgeleid, dat zich in het nieuwe geleidelicht 3 branders bevonden. Een grote verbetering was de latere aansluiting van het geleidelicht op het gemeentelijke gasnet. Hiermee werd de zichtbaarheid van het licht voor de scheepvaart vergroot.

De jaarlijkse kosten van de verlichting vormden een aanzienlijk bedrag. Maar hoe hoog deze kosten precies waren kon de gemeente niet vaststellen. Men had namelijk geen inzicht in het aantal verbruikte liters petroleum omdat de door de gemeente benodigde brandstof in haar geheel werd aanbesteed. Financiële zorgen waren er door het teruglopende havenbezoek en de daarmee samenhangende inkomsten. In de gemeenteraadsvergadering van 20 augustus 1912 werd gemeld, dat deze ongunstige ontwikkeling nauw samenhang met de ansjovisserij, waarvan Medemblick in hoge mate afhankelijk was. In de daaropvolgende jaren wijzigde dit beeld niet.

*Kijkers aan de voet van het Medemblicker havenlicht. De foto is omstreeks 1915 genomen. De ijzeren constructie, die Van der Zee in 1909 leverde, is op de afbeelding goed zichtbaar. In de constructie was een gedraaide trap verwerkt. Hiermee kon de lamp in de mast worden bereikt.
(R. Baars).*

Een nieuwe ijzeren mast

Aan het einde van de jaren 30 was de ijzeren mast aan vervanging toe. Daartoe diende de gemeenteopzichter een begroting bij het college van burgemeester en wethouders in.

Maar met zijn kostenraming van f 600,- was het college niet tevreden. Hij diende op zoek te gaan naar een goedkopere oplossing.

Medio november 1938 toonden zowel de gemeenteopzichter als de directeur van de gasfabriek zich niet content met het ontwerp voor het nieuwe ijzeren havenlicht. Zij pleitten dat boven in de mast een bordes met leuning zou worden geplaatst. Met dit verzoek stemde het college in. De wijziging op het oorspronkelijke ontwerp had wel weer gevolgen voor de kosten van de nieuwe mast.

Een ander aandachtspunt vormde de lamp. Gelijktijdig met de plaatsing van een nieuwe mast overwoog men de gaslamp door een elektrisch exemplaar te vervangen. Een besluit over het aanbrengen van een nieuw soort verlichting werd echter uitgesteld. Het gemeentebestuur wilde dit, op advies van de havenmeester, laten afhangen van de route van een nieuw scheepvaartkanaal in Groningen en Friesland. De vraag was of deze route op Stavoren of Lemmer zou aansluiten. Voor Medemblick zou een aansluiting op Stavoren van grotere betekenis zijn en een herziening van het type verlichting rechtvaardigen. Vooralsnog koos het gemeentebestuur in 1939 voor de bestaande aansluiting op het gemeentelijke gasnet. Wel werd de gasverlichting versterkt.

Kort na de plaatsing van de nieuwe ijzeren mast, stelde Rijkswaterstaat voor om het havenlicht op de noordelijke havenhoofd te vervangen en ook op het gasnet aan te sluiten. Het voorstel werd gedaan in verband met de vernieuwing van het havenhoofd, dat in beheer van Rijkswaterstaat en het Hoogheemraadschap Noord-Hollands Noorderkwartier was. Volgens de ingenieur van Rijkswaterstaat zou het bestaande havenlicht *'(een petroleumlantaarn bevestigd aan een houten paal) niet meer in overeenstemming zijn met den toestand, die na het gereedkomen van het werk ter plaatse zal ontstaan'*. Het college van burgemeester en wethouders deelde deze mening. De kosten van een nieuwe ijzeren paal werden op f 180,- geraamd. Daarnaast was volgens de directeur van de gasfabriek nog eens eenzelfde bedrag nodig om de petroleumverlichting door gasverlichting te vervangen. Bij dit laatstgenoemde bedrag was een uurwerk voor het automatisch ontsteken en doven van de verlichting inbegrepen. Op 24 november 1939 verwoordden de burgemeester en wethouders het voorstel op papier en zetten het op de agenda van de eerstvolgende gemeenteraadsvergadering. Het college achtte een uitgave van f 360,- ter verkrijging van een betere havenverlichting *'alleszins verantwoord'*. Wel diende de gemeenteraad van Medemblick te beseffen, dat deze verbetering de *'consequentie met zich meebrengt, dat ter zijner tijd ook het licht op het zuidelijke havenhoofd op gelijke wijze wordt verbeterd'*.

De havenwerken in Medemblick worden rijkseigendom

Al in 1913 sloten de gemeente Medemblick en het Rijk een overeenkomst, waarin werd bepaald dat de gemeentehavens op een nader te bepalen moment door het Rijk zouden worden overgenomen. Het initiatief

De ME 1 verlaat de haven. De foto is rond 1954 genomen. Links van de boot is het ijzeren geleidelicht uit 1939 zichtbaar. Rechts van de ME 1 is het stadhuis en de gasfabriek te zien. De fabriek leverde lange tijd de brandstof voor het havenlicht. (J. Makkes).

hiervoor was afkomstig van het Rijk, dat door de plannen voor de Zuiderzeewerken een belangrijke rol voor de Medemblicker haven zag weggelegd. In de toekomstige overname waren bijbehorende terreinen en havenwerken, zoals de Kwikkelsbrug en de 3 havenlichten, inbegrepen. Maar de onderhandelingen over de beoogde overname verliepen zeer moeizaam.

Pas in mei 1941 deed de burgemeester aan de gemeenteraad de mededeling, dat de overname van de havens door het Rijk nabij was. De oorlogsomstandigheden verhinderde echter de totstandkoming van de definitieve regeling.

Na de oorlog kwam de overname alsnog tot stand. De overdracht werd bij wet op 16 februari 1949 geregeld. Voor de prijs van f 1,- was het Rijk de nieuwe eigenaar van de Medemblicker havenwerken geworden. De overname ontlastte de gemeente Medemblick van het beheer en het onderhoud ervan. Vooral de hoognodige bouw van een nieuwe Kwikkelsbrug was een belangrijk aandachtspunt. Deze nieuwbouw geschiedde na de overdracht grotendeels voor rekening van het Rijk. Verder was er sprake van achterstallig onderhoud aan steigers en beschoeiingwerken en diende de havenverlichting nodig te worden verbeterd. De verlichting was *'sinds lang niet meer voldoende'*. De overdracht kende ook een keerzijde. De gemeente verloor inkomsten, doordat zij niet langer meer allerlei rechten kon heffen. Ook het recht om vuurgeld te heffen verviel.

De elektrificatie van de havenlichten

Rijkswaterstaat pakte de zaken in Medemblick voortvarend aan. In de jaren 50 kwam er een nieuwe Kwikkelsbrug, verzezen er dienstwoningen voor het personeel en liet men een nieuw havenkantoor bouwen. En ook de havenlichten werden onder handen genomen. In januari 1950 verkreeg men vanuit Den Haag goedkeuring om de havenlichten op het elektriciteitsnet aan te sluiten. Op dat moment maakte het geleidelicht nog van het stadsgas gebruik. Wel was er in de opstand een kabelaansluiting, waarvoor de gemeente in 1939 nog zorg had gedragen. Het groene en rode licht op de havenhoofden waren volstrekt verouderd. Beide lichten brandden nog op petroleum en werden 's avonds handmatig ontstoken. Zo werd op 7 januari 1947 aan de heren J.H. Kloosterhof en G. Bethlehem nog een jaarlijkse vergoeding van f 40,- toegekend voor onder andere het ontsteken van de havenlichten buiten de gewone werktijden. Het eerdergenoemde plan uit 1939, om het licht op het noordelijke havenhoofd te moderniseren en op het gemeentelijke gasnet aan te sluiten, had het destijds niet gehaald.

De werkzaamheden aan de 3 havenlichten werden in de loop van 1950 uitgevoerd. De Technische Dienst van 's Rijkskustverlichting leverde kabels, lampen, schakelkasten en andere apparatuur. Zij bemiddelde tevens bij de levering van twee ijzeren lichtmasten, die van de firma v/d Mijl te Den Haag afkomstig waren. De lichtmasten waren voor het groene en rode licht bestemd. Met de leveringen van en via 's Rijkskustverlichting was ruim f 6.000,- gemoeid. Daarnaast diende Daalder's aannemersbedrijf uit Alkmaar een rekening van f 3.347,- in voor het leggen van een elektriciteitskabel en het plaatsen van de masten.

Met de elektrificatie behoorde de handmatige ontsteking van de lichten tot het verleden. In elk van de 3 havenlichten werden twee lampen in een verticale opstelling gemonteerd. Normaliter brandde de bovenste. De onderste lamp diende als reservelamp. Deze schakelde automatisch aan zodra de bovenste lamp defect was. De werking van dit mechanisme is sindsdien niet meer gewijzigd.

Voor het onderhoud van de havenverlichting was de havenmeester verantwoordelijk. Bij de overdracht van de havens in 1949 was deze functionaris een Rijksambtenaar geworden. Voor oud-havenmeester Pasterkamp, die in 1966 als havenmeester in Medemblick werd aangesteld, was het controleren van de havenverlichting een dagelijkse routine. Wanneer hij de onderste lamp van een havenlicht zag branden ondernam hij actie. In dat geval werd de lampenvoorraad in de schuur naast zijn dienstwoning aangesproken, klom hij in de lichtmast en wisselde hij de lamp.

De ijzeren mast van het geleidelicht heeft oud-havenmeester Pasterkamp niet meer gekend. Al voor 1966 was deze mast door een eenvoudige grenen paal vervangen. In deze vorm bleef het Medemblicker geleidelicht tot 2004 bestaan. Voor de toegang tot de lampen waren in de houten paal klimijzers bevestigd. Het was niet alleen een uitdaging voor de havenmeester om via de ijzers naar de top van de circa 11 meter hoge mast te klimmen. Menig kwajongen in Medemblick was diezelfde mening toegedaan. Zo herinnert Pasterkamp zich nog een voorval, waarbij enkele jongens het havenlicht waren ingeklommen. Éénmaal in de top wisten zij de koperen afdekplaat boven de lampen af te nemen en in de havenmond te werpen. Zonder de afdekplaat waren de lampen aan de buitenlucht blootgesteld en bestond er gevaar voor kortsluiting. Een bewoner van de Oosterhaven was getuige van het voorval, waardoor de jeugdigeaders door de havenmeester in de kraag konden worden gevat. Met dank aan de vader van één van de kwajongens kwam de koperen plaat letterlijk en figuurlijk weer boven water. De man was duiker van beroep.

De misthoorn

De introductie van een misthoorn in Medemblick verliep vrijwel gelijktijdig met de aansluiting van de havenverlichting op het elektriciteitsnet. Het plan om een dergelijk sein te plaatsen was afkomstig van de Koninklijke Schippersvereniging Schuttevaer, dezelfde vereniging, die zich in het verleden voor de verbetering van de havenverlichting had ingezet. In november 1949 stuurde de belangenorganisatie een brief naar Rijkswaterstaat in Den Haag. Hierin stelt de vereniging, dat de Medemblicker haven sinds de droogmaking van de Wieringermeer in betekenis is toegenomen en daarom de plaatsing van een mistsein gerechtvaardigd is.

Zonder een dergelijk sein zou de haven bij slecht zicht niet te verkennen zijn en is er een reële kans om bij de Noorderdijk van de Wieringermeerpolder te stranden.

In januari 1950 werd het verzoek van de schippersvereniging door de Directie Noord-Holland van Rijkswaterstaat verder onderbouwd. In de onderbouwing stelt men dat de haven van Medemblick een minder goede havenverlichting kent en de havens van Hoorn en Enkhuizen al een mistsein hebben.

Volgens de Directie heeft de haven van Medemblick drie belangrijke functies: als doorvaartroute naar de Wieringermeer, als goederen aanvoercentrum voor Medemblick en omstreken en als vluchthaven. Bij Rijkswaterstaat in Den Haag had deze promotie geen onmiddellijk resultaat. Op 1 februari ontving Schuttevaer een brief uit Den Haag met de mededeling, dat de benodigde fondsen voor een mistsein in Medemblick ontbraken. Toch was al wel duidelijk, dat de misthoorn er zou komen. Want bij de elektrificatie van de havenverlichting werd al met de plaatsing ervan op het zuidelijke havenhoofd rekening gehouden.

Een jaar later, in januari 1951, werd alsnog geld vrijgemaakt. Voor een maximaal te besteden bedrag van f 10.000,- mocht de haven van Medemblick van een mistsein worden voorzien. In april werd een contract met de Nederlandse Gasaccumulator Maatschappij te Amsterdam aangegaan. Deze firma leverde en plaatste het apparaat. Met een garantietermijn van een jaar werd de misthoorn in december 1951 officieel in werking gesteld. Het was de grootste, die aan de IJsselmeerkust te vinden was. Zonder dat zich met de installatie bijzonderheden hadden voorgedaan verstreek de garantietermijn.

In tegenstelling tot de elektrische havenverlichting werd de misthoorn handmatig bediend. De havenmeester beschikte in zijn woning aan het Achtereiland over een schakelaar, waarmee hij het mistsein aan en uit kon zetten. Wanneer 's nachts van mistvorming sprake was, spoedde de portier van het Provinciaal Ziekenhuis zich naar de havenmeester om hem te wekken. Voor zijn melding ontving de portier een rijksdaalder. Aan deze dienstverlening kwam in 1967 een einde, toen het Provinciaal Ziekenhuis in Medemblick werd gesloten. Inmiddels is het geluid van de misthoorn verstomd. Moderne navigatiemiddelen aan boord van schepen hebben het geluidsbaken overbodig gemaakt. In 1993 werd de installatie ontmanteld en van het zuidelijke havenhoofd verwijderd. Voor sommige inwoners van Medemblick was dit een hele opluchting. Ze zouden niet langer meer door het apparaat wakker worden gehouden. Anderen betreurden het einde van de misthoorn. Het geluid hoorde nu eenmaal bij Medemblick. Direct na de ontmanteling wilde het gemeentebestuur de misthoorn slopen. Hier werd echter een stokje voor gestoken. Het apparaat werd van een nieuwe verflaag voorzien en staat sinds januari 1994 op de Vooroever.

Een nieuw havenlicht in 2005

Op 24 augustus 2005 werd een hoofdstuk aan de geschiedenis van het Medemblicker havenlicht toegevoegd. Op deze dag verrees op de kop van de Oosterhaven een nieuw havenlicht. Ditmaal lagen er geen klachten van schippers aan ten grondslag. Het idee was afkomstig van Stichting StadsHerstel Medemblick, die met het nieuwe lichtbaken het historische stadsgezicht wil versterken

De gemeente Medemblick, die sinds 1989 weer eigenaar van de havens en havenlichten is, speelde bij de realisatie van het nieuwe havenlicht een belangrijke rol. Zij stemde met het idee in, leverde hout en stelde haar werf beschikbaar voor het uitvoeren van de werkzaamheden. Andere betrokken partijen zijn de firma Noor en ME2 architecten uit Medemblick. Voor het timmerwerk benaderde de stichting Piet Bloeming. De timmerman werd bereid gevonden om op vrijwillige basis vele uren op de gemeentewerf door te brengen.

Voor het ontwerp van de houten constructie dienden verschillende bakens als voorbeeld, waaronder de lichtopstand op Engelsmanplaat (nabij Schiermonnikoog) en het havenlicht van Hoorn(!). Daarnaast waren oude afbeeldingen van het Medemblicker havenlicht een goede inspiratiebron. Het uiteindelijke ontwerp is echter niet op één specifiek voorbeeld gebaseerd.

De kern van het nieuwe havenlicht wordt gevormd door een circa 11 meter hoge mast. De grenen paal is afkomstig van de oude opstand. Maar door de donkere kleur van het nieuwe havenlicht en de toevoeging van vier schorren is deze niet meer als zodanig herkenbaar. Ook zijn de klimijzers uit de mast verwijderd.

Ontwerptekening van het nieuwe havenlicht. Op de tekening heeft de lamp de vorm van een ouderwetse lantaarn. Dit is niet gerealiseerd. (Stichting Stadsherstel Medemblick).

De verwijdering van de ijzers heeft als consequentie, dat voor het onderhoud van de lamp een hoogwerker nodig is. Van een vaste trap of ladder, zoals die bij een historisch havenlicht veelal wordt aangetroffen, is afgezien. Op 2 februari 2006 droeg Stichting Stadsherstel het nieuwe havenlicht aan de gemeente over.

Peter Swart
Amsterdam, maart 2006

Het havenlicht in jaartallen

1640	Het Medemblicker stadsbestuur besluit een havenlicht te plaatsen.
1641	Timmerman Reyner Albertsz maakt het havenlicht op het noordelijke havenhoofd.
Ca 1650	De kastelein krijgt de zorg voor het licht toegewezen.
1699	De havenmeesters worden voor het toezicht op het havenlicht verantwoordelijk.
1752	Er is voor het eerst sprake van een tweede licht. Dit licht is aan de Oosterbrug bevestigd.
1882	Het havenlicht wordt van het noordelijke havenhoofd naar de kop van de Oosterhaven verplaatst. Gelijktijdig wordt op de vrijgevallen plaats een kleiner rood havenlicht geplaatst.
1909	De houten paal van het grote havenlicht aan de Oosterhaven wordt door een ijzeren constructie vervangen.
1939	Plaatsing van een nieuwe ijzeren mast voor het geleidelicht.
1949	Rijkswaterstaat wordt eigenaar van de Medemblicker havenlichten.
1950	De drie havenlichten worden op het elektriciteitsnet aangesloten.
1951	Medemblick krijgt een misthoorn. Deze wordt op het zuidelijke havenhoofd neergezet.
1989	De gemeente Medemblick wordt eigenaar van de havenlichten en de misthoorn.
1993	De misthoorn wordt ontmanteld en krijgt een plaats op de Vooroever.
2005	Plaatsing van een nieuw havenlicht op initiatief van Stichting Stadsherstel Medemblick.

Technische specificaties van het Medemblicker geleidelicht

Nummer	1606	Nationaal identificatienummer van het licht.
Positie	52°46.500' N 5°06.800' E	Geografische positie.
Lichtkarakter	Oc W 5s	Oc staat voor Occulting (=onderbroken). W staat voor Wit. 5s staat voor 5 seconden. De periode dat het licht aan en even onderbroken wordt bedraagt samen 5 seconden.
Lichtkleur	Wit	
Lichtsterkte	400 candela	Één candela is ongeveer vergelijkbaar met een fietslampje zonder reflector.
Zichtbaarheid	8 zeemijl	Afstand waarmee het licht kan worden gezien met een meteorologisch zicht van 10 zeemijl.
Lichthoogte	16 meter	Hoogte van de lichtbron boven de gemiddelde waterstand.

(<http://www.vuurtorens.net>, gebaseerd op gegevens van de Hydrografische Dienst van de Koninklijke Marine 2003)

Geraadpleegde bronnen

Dhr. Pasterkamp, oud-havenmeester van Medemblick
Dhr. Draijer, bestuurslid Stichting Stadsherstel Medemblick

Sigmond, J. P., Nederlandse zeehavens tussen 1500 en 1800. Amsterdam, 1989.
Wijsenbeek, André, Vuur- en bakenloodjes voor een veilige vaarweg op de Zuiderzee. Ketelhaven, 1996.

Archiefdienst Westfriese Gemeenten, Hoorn:
Oud Archief Medemblick (OAM), inv.nr. 1, bergnr. 1220
OAM, inv.nr. 36, bergnr. 10
OAM, inv.nr. 38, bergnr. 29 en 32
OAM, inv.nr. 97, bergnr. 572

OAM, inv.nr. 149, diverse bergnr.
 OAM, inv.nr. 150
 OAM, inv.nr. 161, bergnr. 874
 OAM, inv.nr. 312, bergnr. 1062
 Gemeentearchief Medemblick 1816-1932, inv.nr. 6-7, 10, 28-30

Rijksarchief, Haarlem:
 Rijkswaterstaat directie Noord-Holland 1931-1951, inv.nr. 467
 Rijkswaterstaat directie Noord-Holland 1952-1980, inv.nr. 1008

Gemeente Medemblick:
 Gemeentearchief Medemblick 1933-1980, inv.nr. 41, 45, 568 en 929

De winkeliers van Medemblick

worden door deze uitgenoodigd, in hun
 eigen belang, zorg te dragen, dat ze

op Donderdag 27 Mei a.s.,

des avonds 7¹/₂ uur,

aanwezig zijn in het Café van JAN J. POT,
 Nieuwstraat alhier.

De Burgemeester van Medemblick,

P. SCHOUTSEN.

HEERENCOSTUMES!!

HEERENCOSTUMES!!

PRACHTIGE PASVORM

SOLIEDE STOFFEN

tegen concurreerende prijzen.

Ruime sorteering

Hoeden, Petten, Boorden en Strikken.

**Mog een partij Vitrages en Allovernets, welke
 worden opgeruimd tegen SPOTPRIJZEN.**

Aanbevelend A. SCHOON,

Nieuwstraat - Medemblick.

Postrekening
100809.**KOOL & Co. :: MEDEMBLIK.**

Telefoon No. 48.

Fabriek van Waasvrije Copallakken, Vernissen, Standoliën enz.
Handel in**VERFWAREN en aanverwante artikelen. Specialiteit in STOPVERF en PLAMUUR.**

Machinale inrichting voor het Malen en Bereiden van Verfwaren.

410

In 1917 brandde de Verffabriek van Kroon & Co af, gelegen aan de Oosterhaven. Eromheen werd een schutting geplaatst. Voor lakstoker Piet van Leverink is praktisch geen werk meer en hij houdt zich bezig met het vis bakken voor familie en kennissen in de Bangert.

Maar Kroon & Co heeft nog een grote lakstokerij in Wormer, gelegen aan de Zaan, en verzoeken Piet om te verhuizen naar Wormer. Hij koopt daar een huis en zijn jonge vrouw is daar reuze in haar schik.

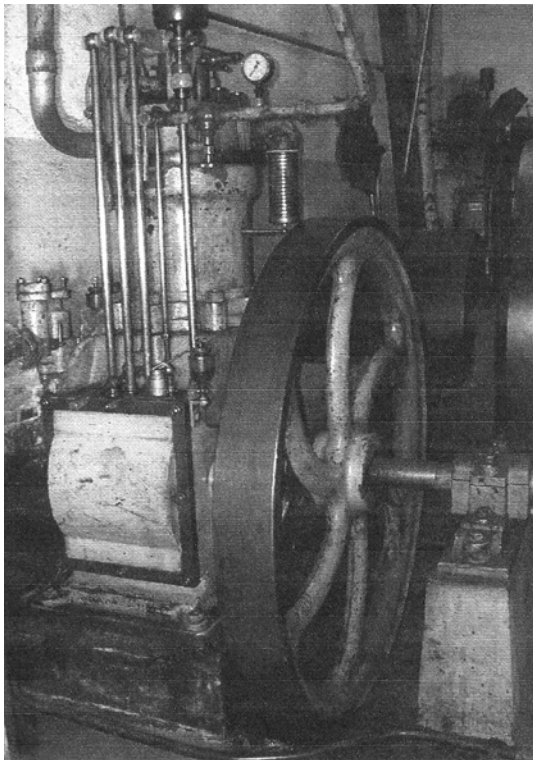
Ze vertelde later, dat ze daar zo gelukkig was. Tegen de avond zat ze uit het raam te kijken of haar man op de fiets naar huis kwam. 's Zondags komen haar ouders uit Medemblik kijken bij hun dochter in Wormer.

Johannes Kool vraagt aan Piet van Leverink: "Jij hebt verstand van verf en ik heb geld. Als ik die verbrande verffabriek koop, dan gaan we samen verder onder de naam Kool & Co en delen wij gezamenlijk de winst".

Nou, Piet z'n vrouw had daar helemaal geen zin in. Zij was gelukkig in Wormer. Maar het ging toch door.

*Een schutting om de afgebrande fabriek aan de Oosterhaven.
Foto: J.C. van Leverink.*

De Crosleymotor.

Ze huurden een huis aan de Oosterhaven en bouwden de fabriek weer op. De fabriek wordt herbouwd met een machinekamer, waarin een door lichtgas aangedreven Crosley-motor uit Manchester. Het grote zware vliegwiel moest met kracht worden aangeslingerd. Zodra het snelheid had, werd een hendel omgehaald en door de compressie sloeg de motor aan. Deze dreef een drijfjas aan en hierop werden verschillende potmolens en mengmachines aangesloten.

Na lange stilstand werd er weer geproduceerd. Kool zag wel toekomst in de verffabriek, meer dan in de scheepvaart en zo leerde van Leverink Hank Kool het lak stoken, Jaap Kool in de fabriek het verfmalen en Mies Kool ging in de winkel de verkoop van verf, glas en scheepsbenodigdheden ter hand nemen en Djurre Kool naar kantoor en kreeg bij Rådecker opleiding in handelscorrespondentie en boekhouden. "De beste leraar, die ik ooit gekend heb", aldus Djurre.

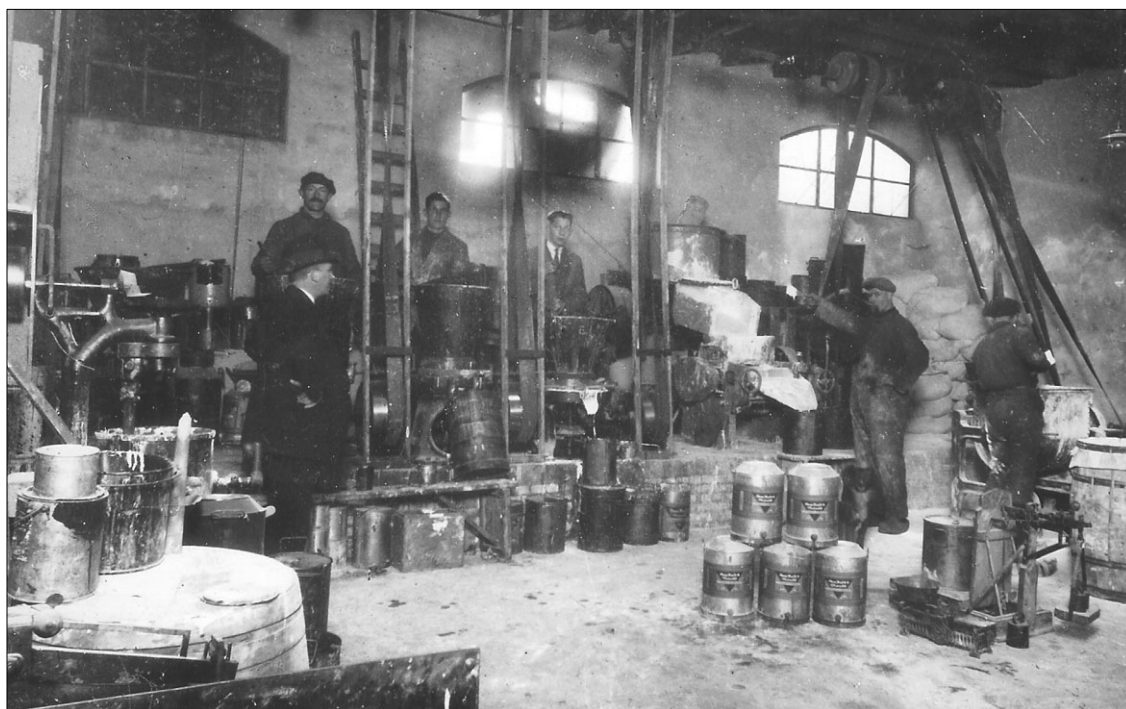
Van Leverink ging op pad om verven en lakken aan schilders te verkopen, maar dat viel niet mee. Vele schilders hadden intussen een andere leverancier genomen.

Het ging dus niet goed en dikwijls zag men Kool met Van Leverink naar het "Hoofd" lopen, waar ze enige tijd stonden te praten. Uiteindelijk komt de beslissing: de fabriek gaat dicht.

Van Leverink solliciteerde en wordt bedrijfsleider bij een verffabriek "Senzora" in Deventer. Van Leverink slaapt in Deventer in het Jonggezellenhuis en komt zondags naar huis. Na korte tijd stuurt hij een telegram naar Kool in de Bangert. "Ik kom om 7 uur met de trein naar Medemblik. En morgen gaan we weer draaien".

Kool wacht hem op bij het station en zijn eerste vraag is: "Heb je geld meegenomen?" "Nee", zegt Van Leverink, "maar ik heb bij Sensora gezien wat wij verkeerd doen. Zij geven de schilders een krediet van 3 maanden en niet, zoals wij, een jaar krediet. Ik ga morgen meteen onze klanten aanschrijven, dat de krediettermijn van 1 jaar wordt teruggebracht tot 3 maanden". Dit heeft wel klanten gekost, maar het wordt wel een gezonde basis.

Maar waar kun je omzet maken? Van Leverink keek naar de Rijkswerf in Den Helder. Daar verwerkten ze honderden liters verf. Van Leverink naar de Rijkswerf in Den Helder. Hij kende daar ook de chef van de schilders, de oud-Medenblicker dhr. Reekers, die een schildersbedrijf had aan de Westerhaven.

*Het interieur van de lakstokerij.
Foto: J.C. van Leverink.*

Reekers ontving Van Leverink vriendelijk, maar zei dat het heel erg moeilijk zou zijn, want ze hadden bij de marine lang vaste leveranciers zoals Vettewinkel, Pieter Schoen en onderwater huidverven van Smits Wapenveld. Maar hij zou het wel in de gaten houden.

Bij een volgende bezoek vertelt Reekers, dat de oorlogsschepen, die na 2 jaar uit Indië terugkeren, sterk uitgebleekt zijn. In plaats van grijsgroen lijken ze wel wit. De Rijkswerf heeft nu het plan om een oorlogsbodem in vlakken te verdelen en deze worden genummerd. De verffabrikanten krijgen een vlak toegedeeld. De ene komt voor aan de brug en een tweede aan de andere zijde op het achterstevan. En Kool & Co krijgt ook een kans hieraan mee te doen.

Van Leverink maakt een stooksel met Congocopal, een fossiele hars uit de Congo, en maakt op basis hiervan zijn verfmonster. Toen het schip na 2 jaar terugkwam werden de fabrikanten uitgenodigd te bepalen welke verf zich het best gehouden had. En Kool & Co werd gekozen als de beste kwaliteit.

Sindsdien leverde Kool & Co de verf aan de Rijkswerf. Zelfs het koninklijk jacht, de "Piet Hein", wordt nu met Kool & Co geschilderd, evenals de koningssloop. Hieruit volgde, dat ook de Turkse marine verf ging gebruiken van Kool & Co.

*Dhr. van Leverink controleert de temperatuur van een stooksel.
Foto: J.C. van Leverink.*

Wikkel van een verfblik. De donkere ondergrond is in werkelijkheid rood.

*Een zending verlaat de fabriek bestemming Turkse Marine.
Foto: J.C. van Leverink*

Nog een verfwikkel van de Fa. Kool & Co.

J.C. van Leverink

Advertenties 1926

H.H. Veehouders I

Gebruikt

Murwe Lijnkoeken

merk „De Pijl”,

fabrikant H. H. OBERTOP,
bij wien door laatstgehouden
onderzoek de volgende analyse
werd vastgesteld:

eiwit 31,2%
vet 11,9 »
vocht 12,9 »

Zuiverheid ruim voldoende.

Verkrijgbaar tegen den prijs van

f 18,25 per 100 K.G.,

bij J. BAKKER.

Medemblik.

**Harmonie „CRESCENDO”
MEDEMBLIK.**

Beschermheer: de E.A. Hr. P. Schoutsen.

Directeur: de Hr. G. Groen.

CONCERT

op Woensdag 27 Jan. 1926,
in „het Wapen v. Medemblik”.

Aanvang 8 uur.

Entrée f 0,75.

Besproken plaatsen à 10 ct.

Donateurskaarten alleen voor
huisgenooten.

Kinderen beneden 16 jaar
zonder geleide geen toegang.

Bal onder leiding

met verplicht balstrikje.

R.-K. Huisvlijttentoonstelling

Gebouw „St. Pieter” — **MEDEMBLIK.**

Gelegenheid tot inzending Woensdag 10 Febr. 1926

Dameswerken van 4 tot 7 uur.) *Inzendingen*
Heerenwerken van 8 tot 10 uur.) *kosteloos*

Inzendingen van buiten worden ingewacht tot uiterlijk
a.s. Donderdagavond.

**Tentoonstelling Zondag, Maandag, Dinsdag,
14, 15 en 16 Februari 1926.**

Opening Zondag 14 Februari, 's nam. 4 uur.

Entrée 10 ct.

RADIO-DISTRIBUTIE.

Ondergeteekende, daartoe gemachtigd door den Minister
van Waterstaat, beveelt zich beleeft aan voor het

aanbrengen van Radio-Installaties

door heel de gemeente. - Minimum aansluitingskosten 45 gld.
(met inbegrip van prima Luidspreker). - Abonnement slechts
25 ct. per week. — Vraagt inlichtingen bij

P. GONS, Westerhaven, Medemblik.

Voor de a.s. Feestdagen :

Heerlijk Paaschbrood vanaf 50 ct.

Ouderwetsche Krentenbollen met suiker er tusschen 90 ct.

Wij hebben de nieuwste soorten Koekjes,
Taarten en Gebakjes in alle prijzen.

Vraagt onze fijne Gevulde Koeken, Tompoezen
en Vruchtencake.

Iets nieuws is ons Cocosbanket,

heerlijk en goedkoop, 50 ct. per pond, bij 5 pond 45 ct.

Ziet onze Etalage.

Aanbevelend,

H. RAAT, Medemblick.

 Geen belachelijke bluf of bedottende reclame, maar degelijk werk.

Circus A. ROBERTI

KOMT TE MEDEMBLIK.

Standplaats bij den heer SCHOON, met een geheel
nieuwe inrichting en werkzaamheden.

VRIJDAG 10 SEPTEMBER, **Openingsvoorstelling.**
's avonds 8 uur,

ZATERDAG 11 SEPT, 's avonds 8 uur,
GALA-VOORSTELLING.

ZONDAG 12 SEPT., 2 voorstellingen,
n m. 4 uur, **Kinder- en Famillevoorstelling.**
's avonds 8 uur, **Groote Gala-Voorstelling.**

MAANDAG 13 SEPT., 's avonds 8 uur,
AFSCHEIDS-VOORSTELLING.

 Optreden van de ALLISONS, het rijden met motor
en rijwiel aan den loodrechten wand.

Iederen avond optreden van den Canadeeschen
Hercules HANS SIEGFRIED.

Drie maanden lang in gebouw Carré de groote attractie geweest.
Werd door de Pers als dood verklaard, doch dit was niet waar.
Hij zal een nieuw staaltje van spierkracht vertoonen en een
belasting van 1500 K.G. op zijn lichaam houden.

Prijzen der plaatsen: 1e rang f 1,—, 2e rang f 0,75, 3e rang
f 0,50; Kinderen 's n.m. 30 ct, geleiders 60 ct.

Bergplaats voor 200 fietsen aan het circus.

Het gunstig bekend staande CIRCUS ROBERTI durft tegen
de grootste ondernemingen te concurreeren.

DE DIRECTIE.

Colofon

Secretariaat en ledenadministratie:

Ing. A. Laan
Parklaan 21
1671 HE Medemblik
tel. 0227 - 545820

Contributie lidmaatschap:	€ 20,-- per jaar.
Jaaruitgave:	€ 9,-- per exemplaar.
Verkrijgbaar bij:	bij het secretariaat.

Bestuur Oudheidkundige Vereniging "Medenblik":

M. Weel	Voorzitter
A. Laan	Secretaris
A.T.N. Gieling	Penningmeester
N.J.P. Stavenuiter	Vice-voorzitter
M.P.J. Koomen	Bibliothecaris - Archivaris
A.J. Pronk	Conservator
Mw. T. Huesmann	Coördinatrice

Die Oudtheytkamer tot "Medenblik"

is gevestigd aan de Torenstraat 15 te Medemblik en heeft in haar verzameling vele historische bodemvondsten en talrijke voorwerpen uit het verleden van Medemblik en de Medemblikkers.

De oudheidkamer is vanwege de slechte situatie niet geopend voor het publiek.

Contactpersoon: M. Weel, tel. 0227 - 541506

Medewerkers redactiecommissie jaaruitgave:

A.T.N. Gieling
Mw. J.M. de Vries-Popma
J. van Leverink
P. Swart
Mw. A.J.C. Revier-van der Aar

Bankrekeningnummer:	5868.45.100 ABN-AMRO, p/a A.T.N. Gieling, Pampus 42, 1671 RK Medemblik, tel. 0227 - 544057.
Inschrijving Kamer van Koophandel:	40625084,
Website:	http://medenblik.geschiedenisbank-nh.nl/ http://www.okv-medenblik.nl/
E-mail adres:	info@okv-medenblik
Drukwerk:	Drukkerij Idema Grafimedia, Medemblik.

Jaaruitgave nr. 15

Inhoud

Pagina

In Memoriam Jan Struik door J.C. van Leverink	1
Het aanzien van een dwangburcht door Ben Dijkhuis	2 - 7
Advertenties 1926 door J.C. van Leverink	8 - 9
Wonen en werken in en rondom het Bagijnhof door mw. C. de Vries-Popma	10 - 14
Nieuws uit de Medemblicker Courant van 1926 door J.C. van Leverink	15 - 16
Een baken voor de stad door Peter Swart	17 - 28
Verffabriek Kool & Co door J.C. van Leverink	29 - 32
Advertenties 1926 door J.C. van Leverink	33 - 34
Colofon	35
Inhoud	36

Door het groote succes van het vorige jaar, zijn wij nu reeds begonnen met het verkrijgbaar stellen van

onze heerlijke Honing Taai,
à 35 cent per pond.

Aan hetzelfde adres fijne Spritjes à 15 cent per ons.
Eens geprobeerd, blijft gebruiker.

Aanbevelend,

Medemblick. H. VIJN.